

BLADET TROMSO in STENSAAS v. NORVEŠKA

(Eur. Court H.R., 20.5.1999, Reports 1999-III)

V zadevi Bladet Tromso in Stensaas proti Norveški je Evropsko sodišče za človekove pravice, oblikovano v skladu s 27. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (»Konvencija«), kot je spremenjena s Protokolom št. 11 in ustreznimi določili Poslovnika Sodišča, kot Veliki Senat, ki so ga sestavljali naslednji sodniki:

g. L. Wildhaber, predsednik,
ga. E. Palm,
g. A. Pastor Ridruejo,
g. G. Bonello,
g. J. Makarczyk,
g. R. Türmen,
g. J. – P. Costa,
ga. F. Tulkens,
ga. V. Stráznická,
g. W. Fuhrmann,
g. M. Fischbach,
g. V. Butkevych,
g. J. Casadevall,
ga. H. S. Greve,
g. A. B. Baka,
g. R. Maruste,
ga. S. Botoucharova,

in tudi ga. M. de Boer-Buquicchio, namestica vodje sodne pisarne,

na nejavnih sejah dne 27. in 28. januarja ter 21. aprila 1999 sprejelo naslednjo sodbo, izdano na zadnji navedeni datum:

POSTOPEK

1. Zadevo sta Sodišču, ustanovljenem v skladu s prejšnjim 19. členom Konvencije, predložili Evropska komisija za človekove pravice (»Komisija«), dne 24. septembra 1998, in norveška vlada (»Vlada«) dne 29. oktobra 1998, v trimesečnem roku, določenem v prejšnjih členih 32 § 1 in 47 Konvencije. Zasnovana je na pritožbi (št. 21980/93) proti kraljevini Norveški, ki jo je pri Komisiji v skladu s prejšnjim 25. členom dne 10. decembra 1992 vložila družba z omejeno odgovornostjo, ustanovljena po norveški zakonodaji, Bladet Tromso A/S, ki izdaja časopis Bladet Tromso, ter njen nekdanji urednik g. Pal Stensaas, norveški državljan.

Predlog Komisije se je nanašal na prejšnja člena 44 in 48 Konvencije ter na deklaracijo, s katero je Norveška priznala obligatorno sodno pristojnost Sodišča (prejšnji 46. člen), pritožba Vlade pa se je nanašala na prejšnja člena 44 in 48. Predmet predloga Komisije in pritožbe je bil doseči odločitev, ali dejstva te zadeve razkrivajo kršitev obveznosti tožene države iz 10. člena Konvencije.

2. V odgovor na povabilo v skladu s členom 35 § 3 (d) prejšnjega Poslovnika Sodišča B sta pritožnika za zastopanje pred Sodiščem pooblastila odvetnika (prejšnji 31. člen Poslovnika).

3. Potem, ko je dne 1. novembra 1998 začel veljati Protokol št. 11, ter v skladu z njegovim členom 5 § 5, je bila zadeva dodeljena Velikemu Senatu Sodišča. Veliki Senat so ex officio sestavljali naslednji člani: ga. H. S. Greve, sodnica, ki je bila izvoljena glede na Norveško (člen 27 § 2 Konvencije in člen 24 § 4 Poslovnika), g. L. Wildhaber, predsednik Sodišča, ga. E. Palm, podpredsednica Sodišča, in g. J.-P. Costa in g. M. Fischbach, podpredsednika Sekcije (člen 27 § 3 Konvencije in člen 24 §§ 3 in 5 (a) Poslovnika). Ostali člani, ki so sestavljali Veliki Senat, so bili: g. A. Pastor Ridruejo, g. G. Bonello, g. J. Makarczyk, g. P. Kuris, g. R. Türmen, ga. F. Tulkens, ga. V. Stráznická, g. V. Butkevych, g. J. Casadevall, g. A. B. Baka, g. R. Maruste in ga. S. Botoucharova (člena 24 § 3 in 100 § 4 Poslovnika).

Kasneje je g. W. Fuhrmann, nadomestni sodnik, zamenjal g. Kurisa, ki v nadaljnjem postopku ni mogel več sodelovati (člen 24 § 5 (b) Poslovnika).

4. G. Wildhaber se je o organizaciji pisnega postopka preko sodne pisarne posvetoval s pooblaščencom Vlade, odvetniki pritožnikov in delegatom Komisije. V skladu z nato sprejetim sklepom je sodna pisarna prejela memoranduma pritožnikov in Vlade dne 5. januarja 1999. Dne 15. januarja 1999 je sekretar Komisije navedel, da bo delegat predložil svoje navedbe pri obravnavi.

Vlada in pritožnika sta predložila dodatne navedbe v zvezi z 41. členom Konvencije na različne datume med 29. januarjem in 17. marcem 1999.

5. V skladu s predsednikovo odločitvijo je bila javna obravnava v stavbi Human Rights Building v Strasbourgu, dne 27. januarja 1999.

Pred Sodiščem so nastopili:

a) *predstavniki Vlade*

g. F. Elgesem, pravobranilec, Urad državnega pravobranilca (civilne zadeve), agent,
g. T. Stabell, namestnik državnega pravobranilca (civilne zadeve),
g. K. Kallerud, višji državni tožilec, urad direktorja javnega tožilstva, svetovalca;

b) *za pritožnika*

g. K. Boyle, odvetnik,
g. S. Wolland, odvetnik, zastopnik;

c) *za Komisijo*

g. A. S. Arabadjiev, delegat;

Sodišče je poslušalo izjave g. Arabadjieva, g. Wollanda, g. Boyla, g. Elgesema in g. Stabella.

O DEJSTVIH

I. Okoliščine zadeve

Ozadje zadeve

6. Prvi pritožnik je družba z omejeno dogovornostjo Bladet Tromso A/S, ki izdaja dnevni časopis Bladet Tromso v mestu Tromso. Drugi pritožnik, g. Pal Stensaal, je bil urednik tega časopisa. Rodil se je l. 1952 in prebiva v mestu Nesbrua v bližini Osla.

Tromso je glavno mesto pokrajine na severnem delu Norveške, središče norveške industrije lova na tjulnje, in ima univerzo, v kateri je tudi mednarodni center za polarne raziskave.

V spornem obdobju je bila naklada časopisa Bladet Tromso približno 9000 izvodov dnevno. Kot drugi lokalni časopisi v Norveški, je bil tudi Bladet Tromso redni vir novic Norveške poročevalne agencije (»NTB«).

7. G. Odd F. Lindberg je bil na ladji za lov na tjulnje M/S Harmoni (»Harmoni«) v sezoni leta 1987 kot neodvisni novinar, avtor in fotograf. Več njegovih člankov, ki so se nanašali na tisto sezono, je bilo objavljenih v Bladet Tromso. Ti članki niso bili sovražni lovu na tjulnje. Dne 3. marca 1988 je g. Lindberg na Ministrstvo za ribištvo poslal prošnjo, da bi ga imenovalo za inšpektorja pri lovu na tjulnje za sezono leta 1988 na ladji Harmoni. Dne 9. marca je bil imenovan za inšpektorja in v tej funkciji je bil na ladji Harmoni od 12. marca do 11. aprila 1988, ko se je ta vrnila v pristanišče v Tromsu. Od tedaj pa do 20. julija 1988 je Bladet Tromso objavil šestindvajset člankov o inšpekciji g. Lindberga.

8. Dne 12. aprila 1998 je Bladet Tromso objavil intervju z g. Lindbergom, v katerem je med drugim izjavil, da so nekateri lovci na tjulnje na ladji Harmoni prekršili predpise Pravilnika o lovu na tjulnje iz leta 1972 (forskrifter for utovelse av selfangst) – kot je bil dopolnjen leta 1980 -, ki ga je izdalo Ministrstvo za ribištvo. Naslov članka je bil (vsi spodnji citati so prevedeni iz norveščine):

Raziskava razkrije surove metode lova v West Iceu

Sramotne kršitve predpisov

V uvodu v članke so citirali g. Lindberga (z velikim tiskom)

»Če bo lov na tjulnje še naprej dovoljen, morajo nekateri lovci prenehati s trenutnim načinom ubijanja tjulnje. V zadnjih dveh zimah, ki sem jih preživel v Severnem ledenem morju, sem odkril veliko metod, ki so nedvomno v protislovju s sprejemljivimi metodami lova na tjulnje. Kakorkoli, rad bi poudaril: le nekaj lovcev uporablja take metode in ti delajo škodo industriji (lova na tjulnje) in dobre argumente organizaciji Greenpeace. To je obžalovanja vredno in popolnoma nepotrebno!«

V intervjuju je g. Lindberg, med drugim, še izjavil:

»Če bo lov na tjulnje še naprej dovoljen – in moje mnenje je, da bi moral biti -, bi moral biti na vsaki ladji inšpektor, ki bo zagotovil, da bodo živali ubijali na primeren način, ne pa, da trpijo po nepotrebem.

...Toda, naj poudarim: sem za lov na tjulnje, a treba ga je opravljati zgledno.«

...

Gospod Lindberg pravi, da so mu lovci grozili, naj svoja opažanja in izkušnje pri lovu na tjulnje na West Iceu ohrani zase. Zato ne želi govoriti o podrobnostih ...

»O tem bom govoril v poročilu, ki ga bom napisal ...«

Članek ne omenja lovcev po imenih in ne navaja nikakršnih podrobnosti o očitanih nezakonitih lovskih metodah.

9. V obrambo pred obtožbami, navedenimi v zgornjem članku z dne 12. aprila 1988, so kapitan ladje Harmoni in trije člani posadke dali intervju, ki ga je Bladet Tromso objavil 13. aprila. V uvodu glavnega dela intervjuja je med drugim pisalo z velikim tiskom:

»Posadka ... Harmoni je resnično ogorčena. Trditev »raziskovalca« g. Lindberga o metodah surovega ubijanja s strani lovcev na tjulnje ne moremo mirno prenesti. »Izjave g. Lindberga so očitna laž. Rad bi bil raziskovalec, a sploh ne ve, o čem govori,« pravi g. Kvernmo (član posadke).«

V ločenem intervjuju z g. Kvernmojem z naslovom »Počutijo se užaljene«, ga je časopis citiral (v uvodu, v povečanem tisku):

»Ne vem, kaj skuša g. Lindberg doseči s svojimi obtožbami, da surovo pobijamo tjulnje. A počutimo se užaljene in ne želimo nositi teže teh žalitev.«

Kasneje je v intervjuju g. Kvernmo navedel:

»... G. Lindberg nas opisuje kot krvoločne morilce, a mi se držimo predpisov in smo človeški ...«

10. Uradno poročilo g. Lindberga o lovski odpravi je bilo dokončano 30. junija 1988, dva meseca in pol po koncu odprave, kar je znatno več časa, kot ga ponavadi dodelijo za pripravo takih poročil, ter po

tem, ko je Ministrstvo za ribištvo že opravilo preiskavo odprave. Na Ministrstvu so poročilo prejeli 11. julija 1988, zaradi obdobja dopustov pa ga niso takoj pregledali.

V svojem poročilu je g. Lindberg navedel vrsto kršitev predpisov o lovu na tjulnje in pri tem navedel imena petih članov posadke. Med drugim je izjavil:

»Opazil sem tudi, da so nekateri (tjulnji), ki so jih ustrelili tako, da so se zdeli mrtvi, »oživeli« med odiranjem kože ... Večkrat sem videl, da so živali, ki so jih »žive« odirali, kazale znake, da so njihovi možgani še električno dejavni.«

G. Lindberg je priporočil prisotnost inšpektorja za lov na tjulnje na vsaki ladji, organizacijo obveznega usposabljanja za vse lovce – začetnike ter preverjanje njihovega poznavanja predpisov. Končno je g. Lindberg predlagal tudi dopolnilo k predpisom glede ubijanja odraslih tjulnjev pri samoobrambi.

Sklep, da se poročilo ne objavi

11. Ministrstvo za ribištvo se je začasno odločilo (glej 14. odstavek spodaj), da poročila g. Lindberga ne bo javno objavilo, sklicujoč se na 5. točko 6.člena Zakona o dostopu javnosti do dokumentov s področja javne uprave iz leta 1970 (*lov om offentlighet i forvaltningen*, Zakon št. 69 z dne 19. junija 1970). Po tej določbi je imelo Ministrstvo pooblastila za sklep, da poročilo ne bo dostopno javnosti, ker je vsebovalo navedbe o kršitvah zakona.

Članek, ki ga je objavil Bladet Tromso dne 15. julija 1988, je navedel naslednje opazke o odločitvi Ministrstva:

» »Poročilo je take narave, da smo se odločili, da ga ne bomo objavili,« pravi (svetovalec z Ministrstva). »Zaekrat smo ga šele prebrali. Ko bomo imeli čas, da ga podrobno preučimo, ga bomo poslali Ribiškemu inšpektoratu in Svetu za lov na tjulnje. A najprej bomo preučili vse informacije, ki nam jih je posredoval inšpektor g. Lindberg, posebej, kar se tiče dogodkov, ki jih bi lahko obravnavali po Kazenskem zakoniku. Vsakdo, ki je v poročilu osebno omenjen, se bo lahko branil in zagovarjal.«

Sporna članka, objavljena 15. in 20. julija 1988

12. V zgoraj omenjenem članku z dne 15. julija 1988 je časopis Bladet Tromso, ko je prejel kopijo poročila, ki ga je g. Lindberg posredoval Ministrstvu za ribištvo, objavil nekaj njegovih izjav v zvezi z očitanimi kršitvami predpisov o lovu na tjulnje s strani članov posadke ladje Harmoni. Naslovi na prvi strani so bili naslednji:

»Šokantno poročilo«

»Tjulnje odirajo žive«

V besedilu na prvi strani je pisalo:

»Inšpektor za lov na tjulnje g. Lindberg v svojem šokantnem poročilu o zadnji ... sezoni kritizira norveške lovce na tjulnje. V njem govori o nezakonitih metodah pobijanja, pijanih članih posadke in nezakonitem začetku lova pred začetkom sezone lova. V poročilu navaja tudi, da so ga besni lovci pretepli in mu grozili, da ga bodo udarili po glavi s harpuno (hakarvik), če ne bo o dogodkih molčal. »Narava poročila je taka, da smo sklenili, da ga ne bomo objavili,« pravi predstavnik Ministrstva za ribištvo.«

13. Dne 19. in 20. julija 1988 je Bladet Tromso objavil celotno poročilo v dveh delih. V uvodu prvega dela je pisalo:

»... V zadnjih dneh je (poročilo g. Lindberga) povzročilo znaten nemir med lovci na tjulnje. V večjem delu poročila g. Lindberg zelo resno napada poklic, ki so mu že nasprotovali tako na državni, kot na

mednarodni ravni. V več odzivih časopisu *Bladet Tromso* je jasno navedeno, da je g. Lindberg agent organizacije Greenpeace.

G. Lindberg nam je dal v vpogled svoje zapiske z odprave. Ministrstvo za ribištvo od tedaj poročilo obravnava kot zaupno, ker so bila med drugim navedena imena več oseb, v zvezi z njimi pa omenjene kršitve predpisov. Imena smo izbrisali ...

Poročilo ... ni le pristranska kritika ... G. Lindberg je namreč tudi pohvalil številne člane posadke ... Piše tudi, da je naklonjen lovu na tjulnje, ne pa načinu, ki so ga uporabljali tega leta na *West Iceu*.«

Drugi del poročila g. Lindberga, ki je bil objavljen v *Bladet Tromso* dne 20. julija 1988, je vseboval naslednje izjave (s črnilom so bila prečrtana imena članov posadke, ki so navedeni v oklepaju):

»Ob 11.45 je (član posadke) do smrti pretepel tjulnjico vrste, na katero je lov prepovedan, ki je branila svojega mladiča«

»Ob 14.40 je (član posadke) do smrti pretepel tjulnjico vrste, na katero je lov prepovedan, ki je branila svojega mladiča«

»Ob 15.00 je (član posadke) do smrti pretepel grenlandsko tjulnjico, na katero je lov prepovedan.«

»Istega dne sem kapitana opozoril, da (član posadke) ni ubijal mladičev v skladu s predpisi (se pravi, zadel je enega z ostjo (harpune), nato pa ga vlekel za seboj).«

»Ob 15.00 je (član posadke) do smrti pretepel grenlandsko tjulnjico, ki je branila svojega mladiča«

»Ob 19.00 je (član posadke) ubil grenlandsko tjulnjico, ki je branila svojega mladiča«

Lov na to vrsto tjulnjevi je bil leta 1987 zakonit.

Objave časopisa *Bladet Tromso* v zvezi z afero, v obdobju od 15. do 20. julija 1988

14. Dne 15. julija je *Bladet Tromso* objavil članek:

»Slabe delovne razmere?

Ali imajo oblasti primeren nadzor nad lovom na tjulnje, kot ga zdaj izvajajo? Ali ... inšpektorji Ministrstva ... delajo v takih pogojih, da lahko posredujejo le nepristranska poročila o lovu na tjulnje, ali pa so postali preveč odvisni od svojih dobrih odnosov z lovci na tjulnje? Z drugimi besedami, ali so inšpektorji dovolj neodvisni pri svojem nadzoru na ladjah za lov na tjulnje?

*To so vprašanja, ki jih je *Bladet Tromso* prejel od oseb, ki to industrijo dobro poznajo, a se – iz različnih razlogov – nočejo izpostaviti javnosti. Razlog za ta vprašanja je poročilo, ki ga je g. Lindberg posredoval svojemu delodajalcu, Ministrstvu za ribištvo. G. Lindberg je bil imenovan za inšpektorja za lov na tjulnje na ladji, ki je registrirana v Tromsu in se imenuje *Harmoni*, ... v sezoni leta 1988. Njegovo poročilo je tako kritično, da se je Ministrstvo odločilo, da bo zaenkrat ostalo »zaupno« ..., svetovalec z Ministrstva pa ... priznava, da še nikoli poprej ni prejel poročila inšpektorja za lov na tjulnje, ki bi bilo »tako neugodno, kot je to.«*

15. Dne 18. julija 1988 je *Bladet Tromso* objavil še en intervju s članom posadke g. Kvernmojem, z naslovom »Resne kritike na račun inšpektorja za lov na tjulnje: Obtožbe so popolnoma neosnovane«. Napis pod fotografijo na naslovni strani pravi:

»Gole laži. «Glede na novice, ki so se pojavile v javnih občilih v zvezi s poročilom (g. Lindberga), bi njegove izjave označil kot gole laži.« pravi g. Kvernmo. (G. Kvernmo) ... zahteva, da poročilo nemudoma izročijo (posadki). Pri tem ga podpirata dva sodelavca, g. (S.) in g. (M.) ...«

Intervju z g. Kvernmojem se nadaljuje na naslednjih straneh časopisa, kjer ima naslov »G. Lindberg laže«.

Časopis je na isto témo objavil tudi pismo g. Kvernmoja uredniku. Po tolmačenju g. Kvernmoja prisotnost g. Lindberga na ladji Harmoni leta 1987 ni bila zaželjena. Preden se je za odpravo za leto 1988 obrnil na Ministrstvo, je že večkrat brez uspeha to poskusil doseči pri lastniku ladje in posadki. Kot zadnje sredstvo pa je pri Ministrstvu uporabil prevaro, češ da je namenjen s Harmoni na West Ice in bi zato lahko prostovoljno prevzel vlogo inšpektorja. Ministrstvo ga je brez obotavljanja imenovalo za inšpektorja, ker se je ponudil, da bo to delo opravil zastonj. Ministrstvo je torej poslalo na ladjo inšpektorja, čigar poznavanje lova na tjulnje in njegovih predpisov je bilo precej slabo, za delo pa je bil psihološko neprimeren. Svoje naloge je opravljal skrajno nevesče in pomanjkljivo.

16. V uvodniku časopisa, prav tako objavljenega 18. julija 1988, je pisalo:

»Nekateri ljudje mislijo, da bo norveški lov na tjulnje ponovno deležen strogih kritik s strani okoljevarstvenikov, potem ko je inšpektor za lov na tjulnje razkril številne neprijetne okoliščine v zvezi z odpravo. Mi pa smo mnenja, da bo to poročilo okrepilo (sloves Norvežanov) kot naroda resnih lovcev na tjulnje, če bo vsebina poročila podana na tvoren način. V vseh poklicih najdemo osebe, ki bodo zlorabile zaupanje družbe in delovale na robu zakona. Ribiške oblasti se morajo energično odzvati na vsako zlorabo. Oblasti imajo zdaj enkratno priložnost, da razjasnijo smisel norveškega lova na tjulnje in mednarodno sprejemljiv način za izvajanje le-tega.

...

To, kar nam odkriva nedavno poročilo, ... moramo obravnavati kot posamezen, obžalovanja vreden pripetljaj, ki dokazuje, da je potreben natančen nadzor nad metodami lova na tjulnje, ki jih bodo Norvežani izvajali v prihodnjih letih...«

17. Dne 19. julija 1988 je v časopisu Bladet Tromso izšel članek z naslovom:

»Zveza mornarjev je ogorčena, za poročilo pa pravi:

»To je delo organizacije Greenpeace!««

Dva predstavnika norveške zveze mornarjev sta med drugim izjavila:

»Svoje lovce na tjulnje poznamo, nekaj pa vemo tudi o ... inšpektorju g. Lindbergu. Zato lahko rečemo: Ne verjamemo niti besede tega, kar trdi v (svojem) poročilu! Tudi ne dvomimo, niti za hip, da (ga) je na ladjo Harmoni poslala organizacija Greenpeace. Zato bomo zahtevali, da Ministrstvo posreduje vse informacije o njegovem imenovanju ...

... Močno smo tudi presenečeni, da si je avtor uvodnika časopisa Bladet Tromso (z dne 18. julija 1988) resnično drznil zavzeti stališče pri tej zadevi, brez kakršnega koli poznavanja lova na tjulnje. To se nam zdi zastrašujoče ...«

18. Istega dne je Bladet Tromso objavil intervju z g. Lindbergom, v katerem je ta poudaril, da je njegovo poročilo vsebovalo tudi pozitivne trditve o desetih članih posadke, ki jih je imenoval.

19. V intervjuju, objavljenem v časopisu Bladet Tromso dne 20. julija 1988, je predstavnik organizacije Greenpeace zanikal, da bi bila ta kakor koli udeležena pri sestavljanju poročila g. Lindberga.

Druge objave, sočasne ali objavljene po spornih objavah

1. Sporočilo za tisk, ki ga je izdalo Ministrstvo za ribištvo

20. V svojem poročilu za tisk z dne 20. julija 1988 je Ministrstvo za ribištvo izjavilo, da Lindbergovo poročilo zaradi posebne vsebine in oblike do nadaljnjega ne bo objavljeno. Po strokovnem mnenju veterinarja je skoraj nemogoče odreti živega tjulnja, nasprotno pa je pri klanju običajno, da se mišice živali refleksno krčijo. V zvezi z imenovanjem g. Lindberga za inšpektorja je Ministrstvo izjavilo, da je v svoji prošnji navedel dejstvo, da se je udeležil lova na tjulnje leta 1987, da bi preučil vse vidike lova in izvedel raziskavo za Univerzo v Oslu. Tudi v sezoni leta 1988 se je nameraval udeležiti lova. Namen njegove raziskave je bil, da bi napisal knjigo o lovu na tjulnje in opravil znanstvena dela. Dodatno je navedel tudi, da je – glede na to, da gre v vsakem primeru na ladjo Harmoni v tisti sezoni – pripravljen opraviti inšpekcijo brezplačno. Ministrstvo je opravilo več telefonskih pogovorov z g. Lindbergom, v katerih je ta navedel, da ima izobrazbo s področja biologije ter je član več znanstvenih društev, posebej na področju polarnih raziskav. Glede na dejstvo, da je bil g. Lindberg pripravljen opraviti inšpekcijo zastoj ter posebno glede na njegovo podkovanost na področju raziskav, se je Ministrstvo odločilo, da ga bo imenovalo za inšpektorja. Medtem ko se je dogovarjal za sodelovanje pri odpravi, je ponudil svoje storitve Inštitutu za biologijo na Univerzi v Oslu. Zato je med odpravo za Univerzo nabiral določene dele teles tjulnje. Kasnejša poizvedovanja so odkrila, da inšpektor ni imel uradne višje izobrazbe in bil usposobljen kot raziskovalec, pa tudi nikakršnih izkušenj z ubijanjem živali. Njegove silovite odzive in komentarje o ubijanju živali gre torej pripisati dejstvu, da ni izpolnjeval potrebnih pogojev za mesto inšpektorja. Njegovo poročilo torej ne more biti obravnavano kot resno in primerno inšpekcijsko poročilo.

2. Objave časopisa Bladet Tromso

21. Dne 21. julija 1988 je Bladet Tromso objavil članek z naslovom »Ministrstvo za Ribišstvo zavrača poročilo g. Lindberga«, v katerem je bila navedena naslednja izjava višjega uradnika Ministrstva:

»Poročila (g. Lindberga) ne moremo obravnavati kot resno inšpekcijsko poročilo zaradi pomanjkanja strokovnosti, ki bi jo inšpektor moral imeti ...«

22. V drugem članku, objavljenem v časopisu Bladet Tromso istega dne, je bila navedena naslednja izjava g. Kvernma:

»Resnično smo zadovoljni, da je izjave g. Lindberga, da smo kršili zakone in predpise pri lovu na tjulnje v tej sezoni, ... Ministrstvo zavrnilo ... Nikoli se ne bi sprijaznili s trditvami, da smo, med drugim, odirali žive tjulnje ...«

23. Dne 23. julija 1988 je Bladet Tromso objavil še en članek z naslednjim naslovom:

»Lovcem na tjulnje grozijo – Zveza mornarjev hoče k zadevi pritegniti policijo: »Raziščite celotno zadevo s tjulnji«

Istega dne je Bladet Tromso objavil tudi intervju z višjim uradnikom Ministrstva za ribištvo, v katerem je med drugim izjavil naslednje:

»Po mojem mnenju so javna občila že dovolj nadlegovala lovce na tjulnje. Predstavljajte si, da bi tako nadlegovali vas, ki delate za javna občila. Lahko vam povem, da nekateri lovci na tjulnje ne morejo spati in da jih nadlegujejo po telefonu dan in noč.«

Včeraj je (uradnik) deloval bolj ali manj razburjeno, potem, ko je (časopis) Aftenposten objavil fotografije, ki jih je posnel g. Lindberg med letošnjim lovom na tjulnje, na katerih pobijajo tjulnje s harpuno. (Uradnik) je bil oster tudi do časopisa Bladet Tromso: »Vi ste tisti, ki ste začeli z vso to prismodarjo!« ... «

24. Dne 25. julija 1988 je Bladet Tromso objavil naslednjo izjavo dveh nekdanjih inšpektorjev za lov na tjulnje:

» »Ne moreva trditi, da g. Lindberg ni videl in izkusil tega, kar opisuje v svojem poročilu ... A njegovi zaključki so popolnoma napačni. Norveški (lovci na tjulnje v Severnem ledenem morju) so prizadevni in odgovorni ter mnogo večje npravnosti, kot povprečni norveški lovci, kadar gre za ubijanje živali ...« «

3. Druge objave v javnih občilih

25. Dne 15. julija 1988 je Norveška poročevalna agencija izdala poročilo, v katerem je navedla nekaj informacij, ki jih je dobila od časopisa Bladet Tromso istega dne, ko je ta prejel poročilo g. Lindberga (glej 12. odstavek zgoraj). V poročilu je pisalo, da Ministrstvo za ribištvo raziskuje, ali je pri lovu na tjulnje prišlo do kršitev predpisov. Poročilo je prejelo okoli 150 naročnikov in različni časopisi so na njegovi osnovi objavili članke o zadevi.

26. V poročilu z dne 18. julija 1988 je Norveška poročevalna agencija – ki je uporabila kot vir časopis Bladet Tromso – navedla, da je posadka zahtevala, da se poročilo nemudoma objavi (»straks ... offentliggjort«), ter, da je Združenje zahtevalo isto. Vlada je navedla, da je bila osnova za to izjavo članek časopisa Bladet Tromso z dne 18. julija 1988 (glej 15. odstavek zgoraj), ter da je Agencija napačno tolmačila dejstvo, da je posadka zahtevala, da se poročilo izroči njej. V drugem poročilu z istega dne je Agencija poročala, da so na Ministrstvu izjavili, da bodo veterinarji preučili sporno poročilo g. Lindberga; da bo Ministrstvo podalo nadaljnje informacije o ugotovitvah ter morebiti tudi o okoliščinah imenovanja g. Lindberga za inšpektorja, a ne bo dajalo nobenih izjav, dokler ne bo imelo več podatkov. Agencija je tudi navedla, da sta tistega dne tako Združenje družb za ribiške ladje kot posadka zahtevala, da se poročilo objavi. Bladet Tromso je to poročilo prejel istega dne.

Poročilo Agencije z dne 19. julija 1988 navaja, da so na Ministrstvu izjavili, da so se pri imenovanju g. Lindberga kot inšpektorja zanesli na podatke, ki jim jih je predložil sam g. Lindberg, ki naj bi izvajal raziskovalne projekte. Po mnenju Agencije naj bi Ministrstvo s tem hotelo reči, da so mislili, da so raziskave g. Lindberga in njegova zveza z Univerzo v Oslu veliko bolj obsežne, kot so v resnici bile.

V nadaljnjem poročilu z istega dne je Agencija poročala, da je g. Lindberg odklonil srečanje z uradniki z Ministrstva, da bi se pogovorili o poročilu.

Dne 19. julija 1988 je časopis Adresseavisen, ki se je oprl na poročilo, ki ga je dobil od Norveške poročevalne agencije, objavil, da so lovci na tjulnje zahtevali objavo poročila g. Lindberga.

27. Tudi druga javna občila so obširno poročala o poročilu g. Lindberga. Dne 29. julija in 3. avgusta 1988 so bili dolgi odlomki iz poročila objavljeni v glasilu za ribiče Fiskaren, ki izhaja dvakrat tedensko. Eden od člankov, objavljenih 29. julija 1988, je imel naslednji naslov:

»G. Lindberg v poročilu o lovu na tjulnje:

»Živali odirajo, te pa vrtijo oči in cvilijo« «

V uvodu v članek pa je pisalo:

» »V zadnjem delu lovske sezone živali, ki jih ustrelijo, redko pregledajo, da bi se prepričali, ali je bil strel smrten ... Živali potem dvignejo na krov, pogosto žive. Pogosto jih torej odirajo, medtem ko te še vrtijo oči in cvilijo.«

To je nekaj pripetljajev, ki naj bi jim bil g. Lindberg priča, ko je bil na ladji Harmoni v vlogi inšpektorja za lov na tjulnje ... Zaradi tovrstnih izjav so Ministrstvo in strokovnjaki ocenili, da poročilo g. Lindberga »ni resno«, ter, da ga ne bodo objavili.

G. Lindberg je v (svojem) poročilu resno obtožil imenovane lovce. V odlomkih, ki smo jih objavili v glasilu Fiskaren, smo dosledno izbrisali vsa imena.«

28. Odlomek, ki je bil objavljen v glasilu Fiskaren dne 3. avgusta 1988, je navajal opazke g. Lindberga iz poročila, ki jih je navedel tudi časopis Bladet Tromso dne 20. julija 1988.

29. V naslednjih mesecih so se polemike glede poročila g. Lindberga pomirile do 9. februarja 1989, ko je imel g. Lindberg tiskovno konferenco v Oslu. Film z naslovom »Žalovanje tjulnjev« (s filmskimi posnetki g. Lindberga na ladji Harmoni) je prikazal določene kršitve predpisov o lovu na tjulnje. Norveška televizijska družba je kasneje istega dne predvajala odlomke iz tega filma, švedski televizijski kanal pa je 11. februarja 1989 predvajal film v celoti. V naslednjih dneh je prizore iz filma predvajalo dvajset televizijskih družb po svetu, vključno s CNN in BBC.

Poročilo preiskovalne komisije

30. Glede na različne odzive na film, tako v Norveški kot v tujini, se je moral minister za ribištvo, ki je bil na uradnem potovanju v tujini, vrniti domov. O lovu na tjulnje so razpravljali v parlamentu dne 14. februarja 1989, 24. februarja 1989 pa je vlada oznanila, da bo ustanovila preiskovalno komisijo. Vlada je tudi sprejela sklep o prepovedi ubijanja mladih tjulnjev ali mladičev s takojšnjim pričetkom veljavnosti.

31. Dne 5. septembra 1990 je preiskovalna komisija predložila obširno poročilo, nastalo na podlagi različnih dokazov, vključno z, inter alia, inšpekcijskim poročilom, posnetki in knjigo g. Lindberga. Tega je kot pričo v namene preiskave zaslišalo mestno sodišče v Sarpsborgu (byrett). Komisija je zaslišala tudi več članov posadke ladje Harmoni in druge inšpektorje za lov na tjulnje.

Preiskovalna komisija je v svojem poročilu ugotovila, da resničnost večine trditev g. Lindberga v zvezi s posebej imenovanimi posamezniki ni dokazana. Za trditve, da so tjulnje odirali žive ter da so mladiče brcali in odirali žive (str. 8), niso našli osnove.

Po drugi strani pa je komisija ugotovila več kršitev lovskih predpisov (str. 69), katere so po njihovem mnenju dokazovali posnetki, ki jih je predložil g. Lindberg. Na primer, enega tjulnja so ubili z ostjo harpune, ne da bi ga prej udarili z njenim topim delom. Drugega tjulnja so ubili s sekiro, tretjega pa so dvignili na krov ladje Harmoni še živega. Komisija je objavila dele poročila g. Lindberga, ki so se nanašali na lovsko odpravo ladje Harmoni, potem ko je zbrisala imena članov posadke. Komisija je nadalje priporočila različna dopolnila k lovskim predpisom, njihovem izvajanju ter k usposabljanju lovcev. Ta priporočila so bila v skladu z nekaj predlogi g. Lindberga iz poročila, in sicer v zvezi z učenjem lovcev o metodah ubijanja, informiranje lovcev o ustreznih predpisih ter obvezna prisotnost inšpektorja na krovu vsake lovske ladje.

Postopek proti g. Lindbergu zaradi obrekovanja

32. V marcu leta 1989 je posadka ladje Harmoni sprožila postopek proti g. Lindbergu zaradi obrekovanja na mestnem sodišču v Sarpsborgu, sklicujoč se na njegove izjave o njih v zvezi z lovskima sezonama v letih 1987 in 1988. Mestno sodišče je v svoji sodbi z dne 25. avgusta 1990 razglasilo pet izjav iz inšpekcijskega poročila g. Lindberga za neveljavne po členu 253 § 1 Kazenskega zakonika. Prav tako je razglasilo za neveljavni dve drugi izjavi g. Lindberga, ki nista bili v poročilu.

Nadalje je mestno sodišče g. Lindbergu prepovedalo javno predvajanje posnetkov, ki jih je posnel na ladji Harmoni, ter odredilo plačilo odškodnine posadki (10.000 norveških kron (NOK)) po Zakonu o odškodnini iz leta 1969 ter plačilo stroškov. Odbor za selekcijo pritožb vrhovnega sodišča (Hoyesteretts Kjæremalsutvalg) dne 16. maja 1991 ni dovolil njegove pritožbe na vrhovno sodišče.

33. G. Lindberg je imel stalno prebivališče v Švedski in je nasprotoval izvršitvi sodbe mestnega sodišča v Sarpsborgu z dne 25. avgusta 1990, na Švedskem, ker je trdil, da to posega v njegovo pravico do svobodnega izražanja po 10. členu Konvencije.

S sodbo z dne 16. decembra 1998 je švedsko vrhovno sodišče (Högsta Domstolen) potrdilo sodbo drugostopenjskega sodišča (Hovrätten) zahodne Švedske z dne 25. aprila 1997 ter s tem zavrnilo pritožbo g. Lindberga. Švedsko vrhovno sodišče je menilo, da ni njegova naloga, da bi z vidika prava in dejstev ocenilo norveško sodbo ter obenem ugotovilo, da norveška sodba ni posegla v pravice g. Lindberga iz 10. člena Konvencije. Ta določba torej ni predstavljala ovire pri izvršitvi sodbe. Prav tako dejstvo, da je bil sporni film predvajan na Švedskem, ni pomenilo, da bi bila izvršitev norveške sodbe v nasprotju z interesi švedskega javnega reda.

Postopek zaradi obrekovanja kot povod za pritožnikovo pritožbo, v kateri se je skliceval na Konvencijo

34. Dne 15. maja 1991 so člani posadke z ladje Harmoni tudi zoper pritožnika vložili tožbo zaradi plačila odškodnine zaradi obrekovanja, ter zahtevali tudi, da se nekatere izjave iz poročila g. Lindberga, ki so bile objavljene v časopisu Bladet Tromso dne 15. in 20. julija 1988, razglasijo za neveljavne.

35. Dne 4. marca 1992 je okrožno sodišče Nord-Troms (herredsrett), potem ko je v treh dneh zaslišalo udeležence zadeve in pričë, podalo svojo sodbo, v kateri je soglasno ugotovilo, da so naslednje izjave obrekljive po 247. členu Kazenskega zakonika, ter jih razglasilo za neveljavne (dod og makteslos; mortifisert) po členu 253 § 1 (številke v kvadratnih oklepajih označujejo vrstni red izjav, na katere se je sklicevalo sodišče):

(izjave iz dela poročila g. Lindberga, ki ga je objavil Bladet Tromso dne 20. julija 1988)

[1.1] »Ob 11.45 je (član posadke) do smrti pretepel grenlandsko tjulnjico, ki je branila svojega mladiča«

[1.2] »Ob 14.40 je (član posadke) do smrti pretepel grenlandsko tjulnjico, ki je branila svojega mladiča«

[1.3] »Ob 15.00 je (član posadke) do smrti pretepel grenlandsko tjulnjico.«

[1.6] »Ob 19.00 je (član posadke) ubil tjulnjico, ki je branila svojega mladiča«

(izjave, objavljene v članku v časopisu Bladet Tromso dne 15. julija 1988)

[2.1] »Tjulnje odirajo žive«

[2.2] V poročilu (g. Lindberg) navaja tudi, da so ga besni lovci pretepli in mu grozili, da ga bodo udarili po glavi s harpuno, če ne bo o dogodkih molčal.

Po drugi strani pa je okrožno sodišče zavrnilo zahtevo lovcev na tjulnje v zvezi z naslednjimi izjavami, objavljenimi 20. julija 1988:

[1.4] »Istega dne sem kapitana opozoril, da (član posadke) ni ubijal mladičev v skladu s predpisi (se pravi, da je zadel je enega z ostjo (harpune), nato pa vlekel za seboj).«

[1.5] »Ob 15.00 je (član posadke) do smrti pretepel grenlandsko tjulnjico, ki je branila svojega mladiča«

Okrožno sodišče je za svojo odločitev navedlo naslednje razloge:

»Pri spornih izjavah je osnovni razlog za to, da se razglasijo za neveljavne, njihov obrekljiv značaj. To vprašanje je treba obravnavati glede na to, kako so izjave razumeli običajni bralci časopisov. Poleg tega

izjav ne moremo obravnavati ločeno. Odločilni dejavnik mora biti ta, kako so ljudje razumeli izjave, ko so brali članek kot celoto. Stališče pa je nekoliko drugačno, kar se tiče upravičenosti. Sodišče se bo k temu vrnilo v nadaljnjem delu besedila. Čeprav je treba izjave obravnavati kot celoto, bi bilo vseeno pošteno pripisati težo tudi dejstvu, da se je o zadevi pisalo po vsej naslovni strani z debelim tiskom. Prvi vtis je bil zatorej, da se je zgodilo nekaj zelo resnega. Tega vtisa bolj podrobni članek v notranjosti časopisa ni dovolj zmanjšal ali spremenil. Ta dejavnik moramo upoštevati kot zelo pomemben.

Po mnenju sodišča je jasno, da sta obe sporni izjavi z dne 15. julija 1988 obrekljivi. Ena od obeh pravi: »Tjulnje odirajo žive« (»sel levende fladd«). Ta trditev lahko pomeni le, da so bili lovci na tjulnje do živali kruti. Pri tem je samo po sebi umevno, da žival trpi hude bolečine, če jo odirajo živo. Ko to izjavo beremo kot celoto, razumemo, da se nanaša ne le na enega, temveč na več tjulnjev. Daje nam vtis, da so lovci na tjulnje pogosto odirali tjulnje, ko si bili ti še živi.

V drugi izjavi piše: »V poročilu (g. Lindberg) navaja tudi, da so ga besni lovci pretepli in mu grozili, da ga bodo udarili po glavi s harpuno, če ne bo o dogodkih molčal.«. Ta izjava pomeni, da naj bi lovci na tjulnje g. Lindberga napadli, kar – objektivno gledano – predstavlja kaznivo dejanje po 228. členu Kazenskega zakonika. Grožnja, da bodo lovci g. Lindberga udarili po glavi s harpuno, če ne bo o dogodkih molčal, se ujema z objektivnim opisom kaznivega ravnanja, določenega v 227. členu Kazenskega zakonika. Trditve naj bi torej pomenile, da so lovci na tjulnje storili dve kaznivi dejanji. Tako izjavo moramo brez dvoma obravnavati kot obrekovanje.

V zvezi z izjavami, ki se nanašajo na grenlandske tjulnjice, ni dvoma, da tovrsten lov na tjulnje leta 1988 ni bil dovoljen. O tem govorijo točke 1.1, 1.2, 1.3 in 1.6 trditve.

Tudi točka 1.4 se tiče kršitve predpisov o lovu na tjulnje. S tem v zvezi sodišče izhaja iz člena 8b Pravilnika, kjer piše, da je treba tjulnja najprej udariti s topim delom harpune in šele nato z ostjo. Razlog za to je, da žival z udarcem pade v nezavest, šele potem pa se jo ubije z ostjo. Izjava torej kaže na to, da naj bi lovci udarec s topo stranjo harpune izpustili.

Kršitev predpisov predstavlja kaznivo dejanje. Gre za kaznivo ravnanje, ki se lahko kaznuje z denarno kaznijo. Na splošno gledano naj bi bila torej trditve o taki kršitvi prav tako obrekovanje ...

Po mnenju sodišča je treba izjave o ubijanju tjulnjic prepovedane vrste obravnavati kot obrekovanje.

Lov na to vrsto tjulnjev leta 1988 nikakor ni bil dovoljen. Te izjave so v skladu s trditvami o nezakonitem lovu na splošno ter pomenijo, da naj bi posadka postopala nemoralno. Sodišče bo v nadaljevanju obravnavalo vprašanje, ali bi bile lahko te trditve utemeljene in zatorej zakonite.

Sodišče pa je v dvomih, kar se tiče izjave, navedene v točki 1.4, ki ne trdi, da so bili tjulnji mladiči trpinčeni, ampak le, da metode ubijanja niso bile v skladu s predpisi. Če torej ni navedeno, da so mladiče trpinčili, te izjave pravzaprav ne moremo tolmačiti kot strogo moralno obsodbo lovca na tjulnje. ... Odločilno vprašanje je, ali je pobijanje izvedeno na odgovoren način. Izjave ne moremo razumeti kot nikalen odgovor na to vprašanje. V vsakem primeru je to nepomebno glede na dejstvo, da ni bilo navedeno, da bi mladiče trpinčili. Sodišče je, z rahlimi dvomi, ugotovilo, da te izjave ne moremo imeti za obrekovanje.

Zatorej, z izjemo točke 1.4, izjave predstavljajo dve situaciji, opisani v 247. členu Kazenskega zakonika, in sicer »škodovati dobremu imenu in časti nekoga« ter »izpostaviti nekoga ... izgubi zaupanja, potrebnega za njegovo delovno mesto«. Brez dvoma so izjave lahko imele tak učinek. Toženca sta s tem v zvezi poudarila, da je bila posadka v sledečih javnih razpravah deležna precejšnje mere naklonjenosti. Pravni pogoj pa je vseeno ta, da bi izjave »lahko« povzročile škodo. Sledeče razprave so pokazale, da so mnenja o procesu lova drugačna.

Veliko let je bil lov na tjulnje deležen precejšnjega nasprotovanja, posebno na mednarodni ravni. Čeprav je mnogo ljudi v Norveški, posebej na njenem severu, nasprotovalo g. Lindbergu, to ni samodejno pomenilo, da so imeli zato lovci na tjulnje ustrezno podporo. O slednjih so veliko poročala javna občila zaradi njihovih metod lova, in ljudje se jih zdaj zaradi tega spominjajo. Razen pri tej zadevi jih ljudje niso pogosto vključevali v razprave o drugih vidikih lova na tjulnje. Razprave so bile

še posebej razgrete glede ekološkega vidika med tako imenovano invazijo tjulnjev ob koncu 80. let.

Skupina oseb, na katero se sporne izjave nanašajo, nedvomno ni tako velika, da izjave ne bi mogle škodovati vpletenim posameznikom. Toženca nista trdila, da izbris (imen) zagotavlja ustrezno anonimnost. Čeprav so bila imena posameznih lovcev na tjulnje izbrisana, je bilo jasno, da je pri sporni zadevi šlo za ladjo Harmoni. Torej so izjave lahko prizadele vsakogar, ki je bil na tej ladji ... Pravzaprav je imel izbris imen nasprotni učinek od zelenega. V poročilu so namreč imenovani le štirje člani posadke, ki naj bi storili kazniva dejanja. Če časopis ne bi izbrisal imen, bi se skupina ljudi, ki so bili predmet polemike, ustrezno zmanjšala ...

Čeprav izjave objektivno spadajo v okvir 247. člena Kazenskega zakonika, ta zahteva tudi njihovo »nezakonitost« (rettsstridige). Toženca sta v zvezi s tem predložila več ugovorov. Predvsem je bila zadeva o lovu na tjulnje na Norveškem najbrž najpomembnejša novica leta 1988. V takih razmerah naj bi imel tisk veliko svobode, da bi lahko osvetlil vse vidike zadeve (stališče »javnega interesa«) ...

Sodišče priznava, da je treba dopustiti veliko mero svobode izražanja pri razpravah o zadevah, ki so splošnega javnega interesa. To je bistvo 100. člena norveške ustave in nujno v demokratični družbi ... Kljub temu pa obstajajo določene omejitve. Sodišče se predvsem zaveda, da je treba upoštevati določene zahteve v zvezi z zasebnostjo in resnico. ... Vse sporne izjave si moramo tolmačiti tako, kot da je posadka ladje Harmoni zagrešila nezakonita dejanja. To pa je glavna tema časopisnih člankov z dne 15. in 20. julija.

Sodišču se zdi malo verjetno, da je bil namen predstavitve zadeve v časopisu, posebno v izdaji z dne 15. julija, odpreti resno razpravo o zadevah javnega interesa. Časopis se je namreč osredotočil na kazenske vidike. Javna razprava o pro in contra pri lovu na tjulnje je nedvomno ostala v ozadju. Prav tako je treba upoštevati obliko, v kateri je bila predstavljena zadeva. O zadevi je pisalo čez vso naslovno stran, in sicer z debelim tiskom. V enem od naslovov sledečih člankov so uporabljene besede, kot je »laž«. Vtis sodišča je nedvomno, da je bil prvotni motiv časopisa ta, da bi bil prvi, ki bi objavil to zgodbo. Posebno članek na naslovni strani je senzacionalistične narave. Pri tem razkritju niso dovolj pazili na to, da bi zaščitili druge vpletene osebe. Časopis se je ravno tako zavedal, da je bila zadeva zelo občutljive narave in da bi moral ravno zato postopati previdno. Novinarju, g. Rasteju, so v telefonskem pogovoru z Ministrstvom za ribištvo predvidoma 13. julija povedali, da poročila ne bodo objavili v javnosti. Zato se sodišču ne zdi, da bi vrednost objave te zadeve lahko upravičila način, na katerega je bila ta predstavljena.

Drugič, objavljen naj bi bil uradni dokument. Za časopis velja, da so taki dokumenti zanesljiv vir, ki mu lahko zaupamo. S tem v zvezi je omenjan člen 253 § 3 Kazenskega zakonika. Na splošno se sodišče strinja, da naj bi uradni dokumenti predstavljali dober novinarski vir. Kako dober, pa je odvisno od okoliščin. V tej zadevi so pri časopisu vedeli, da naj dokument ne bi bil objavljen, poznali pa so tudi razloge za to. Ministrstvo je želelo zadevo bolj skrbno preučiti, preden bi se odločilo, ali naj poročilo objavi. G. Raste se je tudi zavedal, da bo trditev, da so tjulnje odirali pri živem telesu, izzvenela kot komaj verjetna zgodba. Sam g. Raste je redil ovce in je torej nekaj vedel o ubijanju živali. Kljub vsemu temu so o zadevi pisali na široko. V danih okoliščinah bi časopis moral nedvomno bolje raziskati zadevo, preden je objavil zgodbo. Glede na predložene dokaze Sodišče ugotavlja, da nihče ni raziskal zadeve. G. Gunnar Gran, generalni sekretar norveškega združenja za tisk, je v svojem pričevanju izjavil, da je objava trditev, da so tjulnje odirali žive, sporna – kot stvar etike tiska –, če je g. Raste vedel, da ni resnična.

Izjave, ki izhajajo iz inšpekcijskega poročila, so gotovo zunaj obsega člena 253 § 3. Ta določba je izčrpna ...

... Toženca sta se sklicevala na 10. člen Konvencije. S tem v zvezi je bil poudarjen vidik t.i. »javnega interesa«. To lahko opišemo kot doktrino neomejene svobode izražanja z ozirom na zadeve javnega interesa. Čeprav je sodišče že obravnavalo to točko, poudarja, da je ta zadeva drugačna od primerov Sunday Times in Lingens proti Avstriji.

Zadnji primer se je navezoval predvsem na izražanje političnih mnenj. G. Lindgens, urednik, je uporabil izraze, kot so »najnižkotnejši oportunistem«, »nemoralno« ter »nevredno«, pri opisu nekaterih

značilnosti značaja kanclerja Bruna Kreiskyja. To je vrednostna sodba, ki ni, kot izjave v tej zadevi, vezana na dejstva.

Obrekljiva izjava, ki je resnična, ni nezakonita po členih 253 § 1 in 249 § 1 Kazenskega zakonika. V tej zadevi sta toženca priznala, da - razen v primeru ene grenlandske tjulnjice - ni bilo navedenih nikakršnih dokazov. Vseeno pa so vztrajali, da je g. Lindberg predstavil fotografije, na katerih je bilo pobitih več tjulnjic vrste, ki jo je bilo prepovedano loviti. Kljub omenjenemu priznanju tožencev bo sodišče samo ocenilo zadevo. V zvezi s točko 2.1 trditev nedvomno ni bilo dokazano, da bi bila trditev resnična, ali, da bi lahko bila resnična. Nasprotno, g. Raste je bil mnenja, da je morala biti netočna. G. Lindberg in g. K. sta navedla dve različni verziji. V zvezi s točko 2.2 sodišče nima razloga, da bi prej verjelo g. Lindbergu kot g. K.-ju. Sodišče ne vidi drugih okoliščin, ki bi podprle to izjavo. Torej ni nobenih dokazov, ki bi utemeljili to izjavo.

Glede ubijanja grenlandskih tjulnjic je preiskovalna komisija v svojem poročilu na str. 84 izjavila: »Naš sklep je, da je treba izjavo o uboju petih grenlandskih tjulnjic obravnavati kot skrajno nemogočo.« Vseeno pa je dejstvo, da je bila na ladji Harmoni ob povratku z West Icea koža tjulnjice prepovedane vrste. Razlaga (člana posadke S.-ja) je bila, da je član posadke (H.) ubil mladiča te vrste. Njegove matere naj ne bi bilo nikjer v bližini. Kasneje naj bi se pojavila in napadla (H.-ja). On se je ustrašil in jo skušal zadeti po smrčku s harpuno. A udaril naj bi jo premočno in začela je krvaveti. Zato naj bi bila ubita. O tem govori točka 1.5. Sodišču se zdi, da je v izjavi dogodek opisan objektivno pravilno, a zato ne misli, da je (H.) ravnal nezakonito. Če je postopal v samoobrambi, je bilo njegovo dejanje upravičeno. Sodišču tega vprašanja ni treba ugotavljati. Glede na dane okoliščine ta izjava torej ne bo razglašena za neveljavno.

Druge izjave v zvezi s tjulnjicami te vrste niso ... bile podprte z dokumentiranimi dokazi. Lovci na tjulnje zanikajo, da bi bila ubita več kot ena tjulnjica. V svojem pričevanju se je g. Lindberg skliceval na fotografije, ki so po njegovem mnenju podprle njegove izjave. Odklonil je predložitev fotografij, da bi jih lahko ocenili strokovnjaki. Dan po (njegovem) pričevanju ... je bil v časopisu Bladet Tromsø ... objavljen članek, kateremu je bila priložena fotografija tjulnjice. Po mnenju lovcev na tjulnje je bila ta fotografija iz leta 1987, ko je bil lov na tjulnje te vrste dovoljen. Sodišče ne more sklepati na podlagi časopisnih člankov, temveč le na podlagi dogodkov med glavno obravnavo. Torej je jasno, da za druge izjave ni mogoče reči, da so bile dokazane. Nadalje je sodišče nekoliko presenečeno, da g. Lindberg ni hotel predložiti fotografij na sodišču.

V povzetku sodišče torej ugotavlja, da so izpolnjeni pogoji, da lahko razglasi za neveljavne izjave pod točkami 1.1, 1.2, 1.3, 1.6, 2.1 in 2.2 trditev. Izjava iz točke 1.4 ni obrekljiva, medtem ko je bila izjava iz točke 1.5 dokazana kot resnična.

Za razglasitev neveljavnosti izjav ni potrebno, da so izpolnjeni pogoji za določitev sankcije ... Sodišče bo obravnavalo vprašanje odgovornosti pri razpravi o zahtevi za odškodnino.

Pogoji za dodelitev odškodnine so določeni v členih 3 - 6, § 1 Zakona o odškodnini iz leta 1969 (Skadeerstatningsloven, 13. junij 1969, št. 26) ... V tej zadevi so tožniki zahtevali samo (odškodnino za nepremoženjsko škodo). Tožniki so posebej zahtevali, da se ravnanje časopisa razglasi za malomarno, ter, da bi zato sodišče upravičeno določilo odškodnino za nepremoženjsko škodo. Pri svoji presoji bo sodišče upoštevalo tako malomarnost kot tudi druge okoliščine. Za določitev odškodnine so torej pomembni številni faktorji. Po mnenju sodišča je bilo ravnanje časopisa malomarno, saj ni globlje raziskal zadeve, preden je objavil sporno gradivo, čeprav bi bilo to glede na okoliščine nujno potrebno. Sodišče je o tej točki izrazilo zgoraj navedeno mnenje. V zvezi z zahtevo po odškodnini je vseeno treba upoštevati pomen ukrepov, ki jih je časopis uporabil za ohranitev anonimnosti. Ime ladje, Harmoni, je bilo jasno navedeno, torej ni bilo težko ugotoviti identitete posadke. Posamezne lovce na tjulnje so poznali njihovi sosedje, znanci, družine, itd. Pri časopisu bi se tega morali zavedati. V vsakem primeru bi morali vedeti, da je obstajalo stvarno tveganje, da bodo vpletene osebe identificirane.

Sodišču meni, da so tožniki upravičeni do odškodnine. Pisanje v časopisih je povzročilo članom posadke take težave in tako škodo njihovem ugledu, da je prav, da se njihovi zahtevi ugodi. Med odpravo na West Ice je bilo ujetih skupaj 2999 tjulnje. Čeprav je mogoče, da je prišlo do nekaj kršitev prepisov o lovu na tjulnje, je objava poročila g. Lindberga ustvarila skrajno popačeno podobo o zadevi. Splošni vtis je, da so bili predpisi večinoma upoštevani.

V zvezi z (drugim pritožnikom) morajo biti člani 3 – 6 obravnavani skupno s 431. členom Kazenskega zakonika. Urednik je bil v času objave v svoji letoviški hiši in ni bil popolnoma obveščen o vsebini gradiva, ki naj bi šlo v tisk. Vseeno je odobril tisk gradiva. G. Stensaas se ni skliceval na izključujočo določbo o oprostitvi odgovornosti. Torej mora tudi (on) veljati za odgovornega za časopisne članke. Tudi to bo pomemben dejavnik pri določanju odškodnine.

...

To so dejavniki, ki kažejo v prid dodelitvi znatne odškodnine: prvič, nekatere izjave v pripravljalnem delu, in drugič, stopnja zlorabe gradiva ter v kakšnem obsegu je bilo objavljeno. S tem v zvezi je treba opomniti, da je bilo g. Lindbergu naloženo plačilo odškodnine po 10.000 NOK vsakemu tožniku za nepremoženjsko škodo (glej 32. odstavek zgoraj). ... Pri določanju zneska je bilo pomembno dejstvo, da so izjave obširno objavljali. Glede na to, da je bil ta dejavnik že upoštevan, mora imeti malo manj teže v zadevi proti časopisu, sicer bi posadka do neke mere prejela dvojno odškodnino.

Nadalje so pri časopisu vedeli, da je bilo gradivo občutljive narave ter da je bila ena od trditvev lažna. Dodatni dejavnik je oblika, v kateri je bilo gradivo predstavljeno, ter dejstvo, da sploh ni bilo raziskano. Poleg tega pa se časopis ni opravičil zaradi objave gradiva.

Dejavnik, ki se nagiba na drugo stran, pa je še posebej ta, da so člani posadke lahko izrazili svoje mnenje. Na splošno je bila zadeva o lovu na tjulnje največja novica leta 1988. Čeprav je tudi to dejstvo pomembno, pa zato časopis ni oproščen odgovornosti. Glede na okoliščine sodišče ne vidi razloga, da bi pripisovalo težo dejstvu, da so inšpekcijska poročila ponavadi javni dokumenti. Za poročilo g. Lindberga se je Ministrstvo odločilo, da ga ne bo objavilo v javnosti. Prav tako ni pomembno dejstvo, da je bilo poročilo kasneje objavljeno tudi v glasilu Fiskaren. To je bilo sicer omenjeno med glavno obravnavo, a le bežno. Sodišče zato ne pozna okoliščin, drugih dejavnikov, itd. Finančno stanje (prvega pritožnika) je pomemben dejavnik. Sodišče ugotavlja, da je časopis v neugodnem finančnem položaju že več let. Vseeno je njegov letni bruto promet ocenjen na približno 30 milijonov NOK.

Zatorej sodišče dodeljuje vsakemu tožniku 11.000 NOK odškodnine, od katerih jih 10.000 izplača časopis, 1000 pa urednik. Časopis je tudi, skupaj z urednikom, solidarno odgovoren za vsoto, ki jo mora izplačati.«

36. Dne 18. marca 1992 sta se pritožnika obrnila na vrhovno sodišče zato, da bi jima dovolilo pritožbo, ker da okrožno sodišče ni pravilno uporabilo zakona. Dne 18. julija Odbor za selekcijo pritožb vrhovnega sodišča ni dovolil pritožbe, ker naj bi bilo očitno, da bi bila ta neuspešna.

Postopek zaradi obrekovanja proti drugim javnim občilom

37. Posadka ladje Harmoni je sprožila postopek zaradi obrekovanja tudi proti drugim javnim občilom, vključno s časopisom Aftenposten, njegovemu uredniku in novinarju, zaradi članka, objavljenega dne 22. julija 1988, v zvezi s spornim lovom na tjulnje. To dejanje ni imelo zveze s člankom z dne 16. julija 1988, v katerem je Aftenposten citiral izjave g. Lindberga, že objavljene v časopisu Bladet Tromsø, o odiranju živih tjulnjev.

S sodbo z dne 1. februarja 1993 je mestno sodišče v Oslu tožbo zavrnilo. Mestno sodišče je ugotovilo, da kljub dejstvu, da je sporni članek vseboval več trditvev o kršitvah predpisov o lovu na tjulnje, način novinarskega poročanja o zadevi ne more biti obravnavano kot »nezakonit« (»rettsstridig«).

Mestno sodišče je med drugim navedlo:

»Bladet Tromsø je prejel poročilo od g. Lindberga v mesecu juliju ter objavil glavni članek 15. julija 1988, v katerem so bile navedene trditve, da so tjulnje »odirali žive«. Ta članek je vzbudil veliko zanimanje javnih občil. Norveška tiskovna agencija ... je izdala poročilo o aferi lova na tjulnje dne 15., 18., 20. in 21. julija. Tudi Aftenposten je spremljal afero, a večino reportaž je izhajalo iz (teh) poročil. V prvem članku Aftenpostna, objavljenem 16. julija, je v uvodnem odstavku pisalo: »Stroge kritike na račun lovcev na tjulnje«. V večerni izdaji istega dne je pisalo: »Lovci na tjulnje morajo pojasniti«. V

jutranji izdaji z dne 18. julija so lovci na tjunlje prišli do besede na 4. strani pod naslovom: »Lovci na tjunlje: Nikoli nismo odirali živih tjunljev«. G. Kvernmo je za časopis izjavil: »Šokirani smo zaradi trditve g. Lindberga, da smo odirali žive tjunlje.« Mnenja je, da je g. Lindberg napačno razumel dogodke med lovom na tjunlje, ter obžaluje, da g. Lindberg v svojem poročilu Ministrstvu za ribištvo krivi posadko. Nadalje je navedeno, da »so trditve tako groteskne in daleč od resnice, da so se številni lovci na tjunlje zelo silovito odzvali nanje«. »V šestdesetih sezonah lova na tjunlje, v katerih sem sodeloval, ni nikoli prišlo do odiranja živih tjunljev,« pravi g. Jacobsen, lastnik ribiške ladje. ... Dne 19. julija je Aftenposten objavil intervju z inšpektorjem za lov na tjunlje, g. Nilssenom, z naslovom: »Nesoglasje zaradi metod ubijanja tjunljev«. Dne 21. julija pa je objavil članek z naslovom »Poročilo o lovu na tjunlje brez utemeljenih trditve« ...

V povzetku sodišče obravnava zadevo, kakršna je bila 21. julija zvečer, in sicer:

Poročilo g. Lindberga je vzbudilo veliko zanimanje. Njegovo vsebino so spodbijali lovci na tjunlje, lastnik ladje in Ministrstvo za ribištvo. Aftenposten je poročal o vseh različnih stališčih. Kljub spodbijanju poročila s strani lovcev na tjunlje ter Ministrstva za ribištvo, njegova vsebina ni bila dejansko in objektivno spodbijana ...

Poročilo časopisa Aftenposten z dne 22. julija je pomenilo nadaljevanje razprave o lovu na tjunlje, ki je bila že začeta. Nekateri so poročilo napadli in g. Lindeberg je želel repliko v obliki časopisnega članka s priloženimi fotografijami. Razprava se je nadaljevala in normalno je bilo, da je Aftenposten dovolil g. Lindbergu predstaviti svojo verzijo zadeve ... Sodišče je mnenja, da je članek v časopisu Aftenposten omogočil razvoj razprave.

Predstavitev zadeve s strani časopisa Aftenposten je objektivno, uravnovešeno poročilo v prid poročilu g. Lindberga. Članek je predstavil dokaze, ki jih je podal g. Lindberg, da bi dokazal točnost poročila, in je pomemben element v razpravi o lovu na tjunlje. Aftenposten se je osredotočil na zakonitost obstoječih metod lova na tjunlje in ni imel namena izpostavljati lovce na tjunlje javnemu obsojanju z zlonamernimi reportažami. ... Reportaža se nedvomno ne more primerjati s člankom, objavljenim v ... časopisu Bladet Tromsø dne 15. julija. Sodišče poudarja tudi, da je Aftenposten precej dosledno uporabljal g. Lindberga za svoj vir podatkov. Čeprav naslov skupaj s fotografijami napeljuje na to, da je prišlo do kršitev predpisov in da se je z živalmi ravnalo kruto, teh kršitev niso posebno poudarjali. Časopis se je osredotočil na zadevo o lovu na tjunlje. Prav tako je treba opozoriti na dejstvo, da so lovci na tjunlje naslednji dan dobili možnost, na vidnem mestu v časopisu, da so lahko spodbijali inšpektorjevo poročilo. To kaže na dejstvo, da je bila v teku razprava javnega interesa, kjer so vpletene strani na primeren način dobile priložnost, da izrazijo svoja stališča. Značilnost reportaže Aftenpostna o spornem lovu na tjunlje je prav vzajemnost: Aftenposten navaja, da je bila reportaža z dne 22. julija z novinarskega stališča zgledna. Sodišče se strinja s stališčem časopisa, posebej kar se tiče razmer, ki so vladale pred člankom, objavljenim 22. julija.

Sodišče ne vidi razloga, da bi raziskalo, ali je Aftenposten navedel dokaze. Poročilo preiskovalne komisije ... zaključuje, da je očitno prišlo do kršitve predpisov. Na 101. strani komisija ugotavlja:

»Omeniti moramo, da je v preiskovanem obdobju pri izvrševanju predpisov o lovu na tjunlje prišlo do več napak, katerih v celoti ne moremo imeti za nepomembne.

Sledeče okoliščine torej dokazujejo, da bi Aftenposten lahko v veliki meri podkrepil trditve, da je prišlo do kršitev predpisov. Poročilo g. Lindberga ni bilo resno delo in imelo je veliko pomankljivosti, a za nekatere dele poročila se je kasneje izkazalo, da so resnični.

Zatorej sodišče ugotavlja, da reportaža časopisa Aftenposten ni bila neupravičena in ne vsebuje nobenih nezakonitih obrekljivih izjav ...«

Pritožba članov posadke vrhovnemu sodišču je bila zavrnjena. Njihovo zahtevo za povračilo nepremoženjske škode pa je zavrnilo višje sodišče v Eidisvatingu (langmannsrett) v svoji sodbi z dne 6. marca 1995.

38. Dne 4. avgusta 1993 je mestno sodišče v Oslu v nadaljnjem postopku zaradi obrekovanja, ki ga je sprožila posadka ladje Harmoni, razglasila za neveljavno izjavo, da so tjulnje odirali žive, kar je nato prenašala norveška televizijska združba dne 16. in 18. julija 1988.

II. Ustrezna domača zakonodaja in praksa

39. Po norveški zakonodaji, ki obravnava obrekovanje, obstajajo tri vrste ukrepov glede nezakonitega obrekovanja: izrek kazni po določbah Kazenskega zakonika, odločitev v skladu z njegovim 253. členom, s katerim se razgasi obrekljivo trditev za neveljavno (mortifikasjon) ter po Zakonu o odškodnini iz leta 1969 odločitev o plačilu odškodnine oškodovani stranki. V tej zadevi sta bila obravnavana le zadnja dva ukrepa.

40. Po 253. členu Kazenskega zakonika lahko obrekljivo izjavo, ki je nezakonita, in za katero ni bilo dokazano, da je resnična, sodišče razglasi za neveljavno. Ustrezni del določbe glasi:

»1. Kadar so dokazi za resničnost trditve sprejemljivi in ti niso bili predloženi, lahko oškodovana stranka zahteva, da se trditev razgasi za neveljavno, če zakon ne določa drugače.«

(»1. Nar det har vart adgang til a fore bevis for sannheten av en beskyldning og beviset ikke er fort, kan den fornarmete forlange at beskyldningen blir erklart dod og makteslos (mortifisert) dersom ikke annet følger av lov.«)

Taka razveljavitev je uporabna samo tedaj, če so domnevno obrekljiva trditev tiče dejstev, kajti resničnosti vrednostnih sodb ni mogoče dokazati.

Čeprav so določbe o odločitvah, ki razglasijo izjavo za neveljavno, predvidene v Kazenskem zakoniku, taka odločitev ni kazenska sankcija, ampak sodna ugotovitev, da tožencu ni uspelo dokazati resničnosti izjave, in zatorej predstavlja sankcijo civilnega prava.

V zadnjih letih je bila na Norveškem polemika, o tem, ali naj bi odpravili možnost izrekanja neveljavnosti, ki obstaja v norveški zakonodaji že od šestnajstega stoletja in ki ga najdemo tudi v danski in islandski zakonodaji. Ker velja za posebno blago obliko sankcije, je Norveško združenje urednikov izrazilo željo, da se obdrži.

41. Pogoji za obravnavanje obdolženca kot odgovornega za obrekovanje so določeni v 23. poglavju Kazenskega zakonika, z 247. členom, ki določa:

» 247. člen – Vsakdo, ki se z besedo ali dejanjem vede tako, da bi lahko škodoval dobremu imenu in časti druge osebe ali jo izpostavil sovraštvu, zaničevanju ali izgubi zaupanja, potrebnega za njeno delovno mesto, ali pa je skriv za to, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta. Če je obrekovanje storjeno s tiskom, po radiu, televiziji ali v drugih posebno obteževalnih okoliščinah, se storilec lahko kaznuje z zaporom do dveh let.«

(» § 247 – Dem som i ord eller handling optrer pa en mate som er egnet til a skade en annens gode navn og rykte eller til a utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller naring fornodne tillit, eller som medvirker dertil, straffes med boter eller med fengsel inntil 1 ar. Er a rekrenkelsen forovet i trykt skrift eller i kringkastingssending eller ellers under sardeles skjerpende omstendigheter, kan fengsel inntil 2 ar anvendes.«)

42. Omejitev uporabe 247. člena izhaja iz zahteve, da mora biti izraz »nezakonit« (»rettsstridig«). 246. člen to jasno navaja, 247. člen pa po tolmačenju vrhovnega sodišča vključuje to zahtevo.

V neki civilni zadevi, ki je obravnavala poročanje časopisa o zadevi še pred kazenskim postopkom, je vrhovno sodišče pritrdilo časopisu, ki se je skliceval na ugovor zakonitosti (rettsstridsreservasjonen), čeprav so bili sporni izrazi obrekljivi. Sodišče je mnenja, da je pri ugotavljanju obsega omejitve treba

posebej upoštevati, ali je bila zadeva v javnem interesu, glede na naravo spora in vrsto vpletenih strank. Nadalje je treba upoštevati okoliščine, v katerih so bile navedene trditve, in razloge za njihovo navedbo. Zelo pomembno je tudi, ali je članek predstavil zadevo na trezen in uravnovešen način, ter ali je bil njegov namen osvetliti vsebino in namen zadeve (Norsk Retstidende 1990, str. 636 ter 640).

43. Nadaljnje omejitve pri uporabi 247. člena so navedene v 249. členu, in sicer:

»249. člen

1. Če so predloženi dokazi za resničnost obdolžitev, sodišče ne sme izreči kazni po 246. in 247. členu.

...«

(» § 249.

1. Straff efter §§ 246 og 247 kommer ikke til anvendelse dersom det fores bevis for beskyldningens sannhet.

...«)

44. V zvezi z zahtevami za dokaze po členu 249 § 1, velja za avtorja obrekljive izjave isto pravilo, ki velja načelno tudi za osebo, ki širi to izjavo. **Po norveških zakonih ni jasno, ali se uporabi standard kazenske zakonodaje o dokazu, ki ne vzbuja razumnega dvoma, ali pa standard civilne zakonodaje o verjetnosti.** Pritožnika sta se sklicevala na sodbo vrhovnega sodišča, ki je sprejelo pravila, ki jih je uporabilo nižje sodišče v zadevi kaznivega dejanja obrekovanja v zvezi s trditvami, navedenimi v televizijski oddaji in časopisu, da je odvetnik svetoval svoji ženi davčne prestopke pri prodaji nepremičnin. Glede na težo obtožbe so v tem primeru ugotovili, da je primerno uporabiti enak standard o dokazih, kot bi jih uporabil državni tožilec v kazenskem postopku v zvezi z utajo davkov. Vodilni pravni avtorji so mnenja, da je treba resničnost obrekljive obdolžitve kraje dokazati po istem standardu, ki bi ga uporabilo tudi tožilstvo v primeru kraje, če želimo obtoženca razrešiti odgovornosti. Profesor Maeland je mnenja, da bi morala biti teža dokazov sorazmerna s težo obrekljive izjave. Profesorja Andenas in Brattholm pa sta mnenja, da, čeprav obstajajo dobri razlogi za strogo zahtevo po tehtnih dokazih v primerih obrekovanja, bi v nekaterih okoliščinah upravičeno uporabili manj stroge kriterije kot v kazenskih primerih, naprimer, kadar je bilo vedenje žrtve obrekovanja posebno nesprejemljivo (glej, H.J. Maeland, A rekrenkelsen, Universitetsforlaget, 1986, str. 178-79; in J. Andenas in A. Beattholm, Spesiell strafferett, Universitetsforlaget, 1983, str. 196).

POSTOPEK PRED KOMISIJO

45. Bladet Tromsø A/S in g. Pal Stensaas sta vložila pritožbo (št. 21980/93) pred Komisijo dne 10. decembra 1992. Pritožnika sta se pritožila, da sodba okrožnega sodišča predstavlja neupravičeno vmešavanje v njuno svobodo izražanja po 10. členu Konvencije, katere določbe so bile torej kršene.

46. Komisija je pritožbo razglasila za sprejemljivo dne 26. maja 1997. V svojem poročilu z dne 9. julija 1998 (prejšnji 31. člen Konvencije) je izrazila mnenje, da je prišlo do kršitve 10. člena Konvencije (z štiriindvajsetimi glasovi za in enim proti).

Celotno besedilo mnenja Komisije in ločenih mnenj je v prilogi te sodbe.

NAVEDBE PRED SODIŠČEM

47. Pri obravnavi z dne 27. januarja 1999 je Vlada Sodišču predlagala, naj ugotovi, kot je bilo predloženo v njenem memorandumu, da ni bilo kršitve 10. člena Konvencije.

48. Istega dne sta pritožnika ponovno izrazila svojo zahtevo, naj Sodišče ugotovi kršitev 10. člena in določi pravično zadoščenje po 41. členu Konvencije.

GLEDE PRAVA

I. Očitana kršitev 10. člena Konvencije

49. Pritožnika sta se pritožila, da sodba okrožnega sodišča Nord-Troms z dne 4. marca 1992, proti kateri je vrhovno sodišče zavrnilo pritožbo dne 18. julija 1992, predstavlja neupravičeno vmešavanje v njuno svobodo izražanja po 10. členu Konvencije, ki določa:

»1. Vsakdo ima pravico do svobodnega izražanja. Ta pravica obsega svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja obvestil in idej brez vmešavanja javne oblasti in ne glede na meje. Ta člen ne preprečuje državam, da zahtevajo dovoljenje za delo radijskih, televizijskih in kinematografskih podjetij.

2. Izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti in je zato lahko podvrženo obličnostnim pogojem, omejitvam in kaznim, ki jih določa zakon in ki so nujne v demokratični družbi zaradi varnosti države, njene ozemeljske celovitosti, zaradi javne varnosti, preprečevanja neredov ali zločinov, za zavarovanje zdravja ali morale, za zavarovanje ugleda ali pravic drugih ljudi, za preprečitev razkritja zaupnih informacij ali za varovanje avtoritete in nepristranskosti sodstva.«

50. Obe stranki sta se strinjali, da so bili sporni ukrepi »vmešavanje javne oblasti« v svobodo izražanja pritožnikov, kot jo zagotavlja prvi odstavek 10. člena. Nadalje ni bilo dvoma, da je bilo vmešavanje »določeno z zakonom« in uporabljeno za doseg zakonitega cilja, in sicer »varovanje časti ali pravic drugih«, zato je izpolnjevalo dva od pogojev za obravnavanje vmešavanja kot dopustnega po drugem odstavku tega člena. Sodišče je enakega mnenja o teh vprašanjih.

Sporna točka te zadeve se nanaša na tretji pogoj, da mora biti vmešavanje »nujno v demokratični družbi«. Pritožnika in Komisija so trdili, da ta pogoj ni bil izpolnjen in da je bil torej kršen 10. člen Konvencije. Vlada je tej trditvi oporekala.

A. Navedbe strank pred Sodiščem

Pritožnika in Komisija

51. Po mnenju Komisije, s katerim se pritožnika v osnovi strinjata, so bile sporne trditve v časopisu *Bladet Tromso*, osnovane na poročilu g. Lindberga, v zvezi z zadevo, ki je bila zelo pomembna za javnost. Glavni cilj različnih člankov ni bil škodovati ugledu ljudi, ki sodelujejo pri industriji lova na tjulnje, temveč začeti razpravo o primernih sredstvih, ki bi to industrijo ohranila in hkrati spoštovala ustrezne predpise, ter, če bi bilo to potrebno, dopolnila te predpise in tako izboljšala lov na tjulnje in njegovo podobo.

Sporne trditve so bile dejansko usmerjene le na sedem od sedemnajstih članov posadke ladje *Harmoni*, njihova imena pa so bila pri objavi poročila izbrisana. Pred objavo poročila g. Lindberga v časopisu *Bladet Tromso* so člani posadke sami zahtevali, da se poročilo objavi v javnosti.

V duhu dialoga sta pritožnika pozvala člane posadke in različne predstavnike Vlade in industrije lova na tjulnje, da komentirajo izjave g. Lindberga, tako pred kot po objavi njegovega poročila v *Bladet Tromso*.

Komisija je nadalje poudarila, da sta se pritožnika kot predstavnika tiska lahko zanesla na izjave, ki jima jih je posredoval g. Lindberg kot uradnik, ki ga je določilo ministrstvo, in katere so se nanašale neposredno na njegovo poslanstvo na ladji *Harmoni* (glej 7. odstavek zgoraj), ter da od pritožnikov ni bilo mogoče pričakovati, da bi te izjave preverila. Zahteva, da pritožnika preverita resničnost izjav g. Lindberga (glej 35. odstavek zgoraj), je bila za njiju pretirana, če ne celo nemogoča naloga.

Sporni ukrepi ne bi predstavljali nikakršnega pomembnega nadaljnjega varstva ugleda in pravic lovcev na tjulnje, saj je bila, prvič, vsebina poročila g. Lindberga v času sodbe okrožnega sodišča javna zadeva že kako leto on pol ter objavljena (brez razkritja identitete lovcev na tjulnje) v številnih drugih

publikacijah, vključno v poročilu preiskovalne komisije (glej 31. odstavek zgoraj); drugič pa so lovci na tjujnje uspešno spodbijali razne odlomke iz poročila g. Lindberga v postopku zaradi obrekovanja, ki so ga sprožili proti njemu (glej 32. odstavek zgoraj).

52. Pritožnika sta trdila, da je bila sodba okrožnega sodišča neustrezna, ker ni postavila spornih vprašanj v širši kontekst polemike o lovski odpravi (glej 29. in 30. odstavek zgoraj). Učinek poročila g. Lindberga ni bil ta, da bi to škodovalo ugledu lovcev na tjujnje, temveč so kvečjemu dobili podporo javnega mnenja. Sporne izjave niso govorile o zasebnih zadevah posameznikov. Pri zahtevi za razveljavitev je dokazno breme tožencev strogo določeno. (glej 44. odstavek zgoraj). Za nobeno od spornih izjav ni bilo dokazano, da je neresnična (glej 35. odstavek zgoraj).

Vlada

53. Vlada je poudarila, da gre pri tej zadevi za nasprotje med dvema človekovima pravicama – na eni strani je pravica do svobode izražanja, na drugi pa pravica posameznika, da se zavaruje proti nezakonitim napadom na njegovo/njeno čast in ugled. Slednji je izrecno zajamčen s 17. členom Mednarodnega pakta o civilnih in političnih pravicah z leta 1966.

Vlada se je v glavnem sklicevala na dejstvo, da naj bi Bladet Tromso sprožil resen napad na ugled in čast lovcev na tjujnje z objavo novice o poročilu na senzacionalističen način dne 15. julija 1988 ter podal zelo resne obtožbe o krutem in nezakonitem vedenju med lovom (glej 12. odstavek zgoraj). Vlada ni oporekala trditvi, da je lov na tjujnje stvar javnega interesa, poudarila pa je, da bi se časopis lahko udeležil javne razprave o zadevi, ne da bi pri tem osebno napadel člane posadke ladje Harmoni. Sporne trditve so govorile o majhni skupini ljudi, katerih istovetnost je bila zlahka ugotovljiva, ker je časopis omenjal posadko ladje Harmoni (glej 12. odstavek zgoraj). Teh oseb ni bilo mogoče obravnavati kot javne osebe.

Po mnenju Vlade bi bilo za časopis težko reči, da je ravnal v dobri veri. Pritožnika sta vedela, da naj bi se poročilo ne objavilo v javnosti in da je Ministrstvo to odločitev sprejelo začasno, da bi obvarovalo posameznike, ki so bili obtoženi zagrešitve nečloveških in kaznivih dejanj, in jim dalo možnost, da se odzovejo na obtožbe (glej 11. odstavek zgoraj). Na ta ukrep je treba gledati kot na pravico vsake osebe, vključno z lovci na tjujnje, ki mora po členu 6 § 2 veljati za nedolžnega v zvezi s katerim koli kazenskim dejanjem, dokler ni dokazana njegova krivda. Ukrep prav tako kaže na to, da poročilo ni nujno predstavljalo uradno stališče Vlade. Nadalje je okrožno sodišče ugotovilo, da so se celo novinarju, g. Rasteju, trditve, da so tjujnje odirali pri živem telesu, zdele preveč pretirane, da bi lahko bile resnične (glej 35. odstavek zgoraj).

54. Vlada je nadalje oporekala trditvi, da je bila reportaža zasnovana na točnih dejstvih. Okrožno sodišče je po preučitvi dokazov ugotovilo, da trditve očitno niso bile dokazane (glej 35. odstavek zgoraj).

Prav tako pritožnika nista mogla upravičeno sklepati, da so bile informacije iz poročila g. Lindberga zanesljive, saj sta se zavedala dvomljivosti njegove usposobljenosti ob času objave poročila (glej 15., 20. in 26. odstavek zgoraj).

55. Nadalje po mnenju Vlade ne moremo reči, da je časopis Bladet Tromso upošteval novinarsko etiko. Po norveškem kodeksu novinarske etike naj bi oseba, ki je deležna resnih kritik, imela priložnost, kolikor je le mogoče, da se istočasno odzove nanje. Dolžnost novinarja je, da preveri resničnost informacij, kar v tem primeru ne bi bilo nemogoče ali pretirano. Trditve o odiranju tjujnjev pri živem telesu bi lahko preverili pri posvetovanju s strokovnjakom. Časopis pa ni raziskal ničesar (glej 35. odstavek zgoraj).

Ugotovitve Komisije, da so objavo poročila v časopisu Bladet Tromso že pred tem zahtevali člani posadke, niso pravilne (glej 18. odstavek zgoraj). V vsakem primeru je bila njihova zahteva predložena šele potem, ko je bila večina škodljivih informacij že objavljena, in sicer 15. julija 1988 (glej 12. odstavek zgoraj). Prav tako ni bilo res, da sta pritožnika povabila posadko, naj komentira poročilo g.

Lindberga, preden je bilo to objavljeno.

56. Nazadnje je Vlada poudarila, da je sporno vmešavanje ni bilo kazenskega značaja, nasprotno; domače sodišče je ugotovilo civilno odgovornost pritožnikov, da plačajo škodo, in bilo mnenja, da nista mogla dokazati resničnosti trditvev (glej 40. odstavek zgoraj).

57. Glede na zgoraj omenjena dejstva je Vlada menila, da je domače sodišče delovalo v okviru svojih meja presoje, ter, da je bilo prizadevanje Vlade za zakoniti cilj sorazmerno z njenim spornim vmešavanjem.

Ocena Sodišča

1. Splošna načela

58. Po ustaljeni sodni praksi Sodišča preiskus »nujnosti v demokratični družbi« terja oceno Sodišča, ali je očitano »vmešavanje« odgovarjalo »nujnosti potreb družbe«, ali je bilo sorazmerno z zakonitim ciljem, ki naj bi ga dosegli, in, ali so razlogi, ki jih podajo državne oblasti, da bi vmešavanje upravičile, ustrezni in zadostni (glej sodbo Sunday Times (št. 1) proti Veliki Britaniji z dne 26. aprila 1979, Serija A, št. 30, str. 38, § 62). Pri ugotavljanju obstoja take »potrebe« in torej ustreznih ukrepov pa je državnim oblastem prepuščena določena meja presoje. To pooblastilo pa ni neomejeno, temveč se prilagaja evropskemu nadzoru Sodišča, katerega naloga je, da poda končno sodbo o tem, ali je omejitev združljiva s svobodo izražanja, ki jo zagotavlja 10. člen Konvencije.

59. Dejavnik, ki je posebno pomemben za odločitev Sodišča pri tej zadevi, je pomembna vloga, ki jo ima tisk v demokratični družbi. Čeprav ne sme prekoračiti določenih meja, posebno kar se tiče spoštovanja ugleda in pravic drugih ter potrebe po preprečitvi razkritja zaupnih informacij, je dolžnost tiska vseeno sporočanje – v skladu s svojimi dolžnostmi in odgovornostmi – obvestil in idej o vseh zadevah javnega interesa (glej sodbo Jersild proti Danski z dne 23. septembra 1994, Serija A, št. 298, str. 23, § 31; in sodbo De Haes in Gijssels proti Belgiji z dne 24. februarja 1997, Poročila o sodbah in sklepkih 1997-I, str. 233-34, § 37). Nadalje Sodišče upošteva dejstvo, da novinarska svoboda lahko vključuje določeno stopnjo pretiravanja ali celo provokacije (glej sodbo Prager in Oberschlick proti Avstriji z dne 26. aprila 1995, Serija A, št. 313, str. 19, § 38). V zadevah, kot je ta, je meja presoje države definirana z interesom demokratične družbe, da bi omogočila tisku izvrševanje pomembne vloge »javnega psa čuvaja« pri sporočanju obvestil, ki so posebno pomembna za javnost (glej sodbo Goodwin proti Veliki Britaniji z dne 27. marca 1996, Poročila 1996-II, str. 500, § 39).

60. Naloga Sodišča pri uporabi svoje nadzorne sodne oblasti torej ni ta, da nadomešča domačo sodno oblast, temveč, da - v skladu z 10. členom Konvencije, upoštevajoč zadevo kot celoto - presoja njene odločitve, sprejete pri izvrševanju svojih pooblastil (glej, med mnogimi drugimi, sodbo Fressoz in Roire proti Franciji z dne 21. januarja 1999, ki bo objavljena v uradnih poročilih Sodišča, § 45).

2. Uporaba omenjenih načel v tej zadevi

61. V tej zadevi je okrožno sodišče Nord-Troms ugotovilo, da sta bili dve trditvi, ki ju je objavil Bladet Tromso dne 15. julija 1988, in štiri trditve, objavljene dne 20. julija, obrekljive, »nezakonite« in, da zanje ni bilo dokazano, da so resnične. Ena trditvev – »Tjulnje odirajo žive« – naj bi pomenila, da so bili lovci na tjulnje kruti do živali. Druga naj bi pomenila, da so lovci na tjulnje napadli in grozili inšpektorju za lov na tjulnje. Ostale trditve so napeljevale na misel, da so nekateri (neimenovani) lovci na tjulnje ubili štiri grenlandske tjulnje, na katere je bil leta 1988 lov prepovedan. Okrožno sodišče je te trditve razglasilo za neveljavne ter – ker naj bi časopis postopal nepazljivo – odredilo, da naj pritožnika izplačata odškodnino sedemnajstim tožnikom (glej 35. odstavek zgoraj).

Sodišče je mnenja, da razlogi, na katere se je sklicevalo okrožno sodišče, ustrezajo zakonitemu cilju varovanja časti ali pravic članov posadke.

62. Da bi Sodišče lahko ugotovilo, ali ti razlogi ustrezajo določilom 10. člena Konvencije, pa mora upoštevati celotno ozadje, na podlagi katerega so bile podane sporne trditve. Vsebina spornih člankov torej ne more biti obravnavana kot posamezen primer polemike, ki jo je v tistem času predstavljal lov na tjulnje v Norveški in v Tromsu, ki je središče tovrstne norveške trgovine. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da 10. člen ne velja le za obvestila in ideje, ki so ugodno sprejeta kot nežaljiva ali neopredeljena, temveč tudi na tiste, ki žalijo, šokirajo ali vznemirijo državo ali kateri koli del prebivalstva (glej sodbo Handyside proti Veliki Britaniji z dne 7. decembra 1976, Serija A št. 24, str. 23, § 49). Nadalje, medtem ko javna občila ne smejo prekoračiti določenih meja zaradi varovanja ugleda zasebnika, pa so obvezana sporočati obvestila in ideje, ki so stvar javnega interesa. Ni le naloga tiska, da sporoča taka obvestila in ideje; javnost ima pravico do sprejemanja le-teh. Zatorej moramo pri ugotavljanju, ali je bilo vmešavanje podprto z zadostnimi razlogi, zaradi katerih je bilo »nujno«, upoštevati vidik javnega interesa zadeve.

63. V tej zvezi Sodišče omenja argument, na katerega se je sklicevalo okrožno sodišče (glej 35. odstavek zgoraj), da je način predstavitve zadeve s strani časopisa Bladet Tromso, posebej v članku z dne 15. julija 1988 (glej 12. odstavek zgoraj), kazal, da je bil osnovni cilj poudarjanje posameznih trditev o kaznivih ravnanjih na senzacionalističen način, ne pa odpiranje resne razprave, ter prizadevanje, da bo to prvi časopis, ki bo objavil to zgodbo.

Po mnenju Sodišča pa načina spornega poročanja ne bi smeli obravnavati le v zvezi s spornimi članki v izdaji časopisa Bladet Tromso z dne 15. in 20. julija 1988, temveč v širšem kontekstu poročanja tega časopisa o zadevi lova na tjulnje (glej odstavke 8-9, 12-19 in 21-24 zgoraj). V obdobju od 15. do 23. julija 1988 je Bladet Tromso, ki je bil krajeven časopis z – domnevno – relativno rednimi bralci, objavil skoraj vsak dan različna stališča, vključno s komentarji časopisa samega, komentarji Ministrstva za ribištvo, Norveške zveze mornarjev, organizacije Greenpeace in, predvsem, lovcev na tjulnje (glej odstavke 12-19, 21-24 zgoraj). Čeprav stališče lovcev na tjulnje ni bilo objavljeno istočasno s spornimi članki, je med objavo enih in drugih preteklo le malo časa in tako je bila podana celotna podoba uravnovešenega poročanja. Ta pristop je bil podoben tistemu tri mesece prej s prvo serijo člankov o prvotnih obtožbah g. Lindberga. Zaradi slednjega pa ni bilo nobenih kritik na račun časopisa. Kot je Sodišče ugotovilo že v neki prejšnji sodbi, so metode objektivnega in uravnovešenega poročanja lahko zelo različne in med drugim odvisne od sredstva javnega občila; naloga Sodišča in domačih sodišč ni nadomestiti stališča tiska o tem kakšne naj bodo tehnike poročanja, ki naj bi jih uporabljali novinarji (glej zgoraj omenjeno sodbo Jersild proti Danski, str. 23, § 31).

Glede na omenjeno, namen spornih člankov torej niso bile obtožbe nekaterih posameznikov, da so prekršili predpise o lovu na tjulnje, ali, da so bili kruti do živali. Nasprotno, poziv časopisa z dne 18. julija 1988 (glej 16. odstavek zgoraj) ribiškim oblastem, naj »na tvoren način uporabijo« ugotovitve poročila g. Lindberga, da bi izboljšali ugled lova na tjulnje, lahko obravnavamo kot osnovni cilj različnih člankov, objavljenih v zvezi s sporno zadevo, v časopisu Bladet Tromso. Sporni članki so bili del tekoče razprave, ki je bila nesporno pomembna za krajevno, državno in mednarodno javnost, in pri kateri so bila objavljena stališča dolge vrste soudeležencev.

64. Najbolj natančno preiskavo Sodišča terjajo primeri, kot v tej zadevi, pri katerih bi ukrepi ali sankcije, ki jih določi državna oblast, lahko odvrnile tisk od udeležbe pri zadevah, ki so v legitimnem javnem interesu (glej zgoraj omenjeno sodbo Jersild proti Danski, str. 25-26, § 35).

65. 10. člen Konvencije pa vseeno ne zagotavlja popolnoma neomejene svobode izražanja, niti v zvezi s poročanjem tiska o zadevah, ki so splošnega javnega interesa. V drugem odstavku 10. člena je določeno, da izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi »dolžnosti in odgovornosti«, ki veljajo tudi za tisk. Te »dolžnosti in odgovornosti« so lahko pomembne tedaj, ko gre – kot v tej zadevi – za vprašanje napada na ugled zasebnikov in ogrožanje »pravice drugih ljudi«. Kot je poudarila Vlada, je sama pravica lovcev na tjulnje do varovanja njihove časti in ugleda mednarodno priznana s 17. členom Mednarodnega pakta o civilnih in političnih pravicah. Za uravnovešenje nasprotujočih interesov, ki ga mora doseči Sodišče, je tudi pomembno dejstvo, da imajo lovci na tjulnje po členu 6 § 2 Konvencije pravico veljati za nedolžne v zvezi s katerim koli prestopkom, dokler ni dokazana njihova krivda. Zaradi »dolžnosti in odgovornosti«, ki jih vključuje izvrševanje svobodnega izražanja, je jamstvo 10. člena novinarjem, ki poročajo o zadevah splošnega interesa, zagotovljeno pod pogojem, da ravnajo v dobri veri, da bi pridobili pravilne in zanesljive informacije v skladu z

novinarsko etiko (glej zgoraj navedeno sodbo Goodwin proti Veliki Britaniji, str. 500, § 39, in zgoraj navedeno sodbo Fressoz in Roire proti Franciji, § 54).

66. Sodišče ugotavlja, da sporni izrazi izhajajo iz dejanskih trditvev, ne pa iz vrednostnih sodb (cf., na primer, sodba Lingens proti Avstriji z dne 8. julija 1986, Serija A št. 103, str. 28, § 46). Izrazi niso izvirali iz samega časopisa, ampak so se nanašali na, oz. bili neposredno citirani iz poročila g. Lindberga, katerega časopis ni preveril z neodvisno raziskavo (glej zgoraj omenjeno sodbo Jersild proti Danski, str. 23 in 25-26, §§ 31 in 35). Zatorej je treba preučiti, ali so v tej zadevi obstajali kakšni posebni razlogi za to, da časopis ni izpolnil svoje običajne dolžnosti in preveril sporne izjave, ki so obrekovale zasebnike. Po mnenju Sodišča je to še posebej odvisno od narave in stopnje določenega obrekovanja in mere, do katere bi časopis lahko utemeljeno obravnaval poročilo g. Lindberga kot zanesljivo, glede na sporne trditve. Pri slednjem je treba upoštevati razmere, v katerih je bila zadeva predstavljena časopisu Bladet Tromso v navedenem času (glej odstavke 7-19 in 25-26 zgoraj), **ne pa s časovnim zamikom** na osnovi ugotovitev preiskovalne komisije do katerih je ta prišla veliko kasneje. (glej 31. odstavek zgoraj).

67. Glede narave in stopnje obrekljivosti Sodišče ugotavlja, da za štiri izjave (točke 1.1, 1.2, 1.3 in 1.6), da so nekateri lovci ubijali tjulnjice prepovedane vrste, ni bilo ugotovljeno, da so obrekljive zato, ker naj bi pomenile, da so bili lovci kruti do živali, temveč zato, ker je lov na to vrsto tjulnje postal leta 1988 nezakonit (glej 13. in 35. odstavek zgoraj). Po mnenju okrožnega sodišča »se izjave niso razlikovale od trditvev o nezakonitem lovu na splošno« (glej 35. odstavek zgoraj). Četudi so te trditve pričale o nezakonitem postopanju, niso bile zelo resne.

Drugi dve trditvi – da so tjulnje odirali pri živem telesu ter da so jezni lovci pretepli g. Lindberga in mu grozili s harpuno (točki 2.1 in 2.2) – sta bili bolj resni, a izraženi s precej obširnimi izrazi, in bi jih bralci lahko razumeli, kot da sta bili rahlo pretirani (glej 12. odstavek zgoraj).

Bolj pomembno pa je dejstvo, da časopis Bladet Tromso pri objavi imen desetih članov posadke, ki jih je g. Lindberg izključil iz zadeve, ni imenoval nikogar od tistih, ki so bili obtoženi nezakonitih dejanj (glej 13. in 18. odstavek zgoraj). Pred okrožnim sodiščem je vsak tožnik navedel svoj primer na osnovi enakih dejstev in okrožno sodišče je očitno za vse odločilo, da so bili izpostavljeni enaki stopnji obrekovanja in jim zato prisodilo enake odškodnine (glej 35. odstavek zgoraj).

Torej, čeprav so bile nekatere obtožbe relativno resne, je bil morebiten neugoden vpliv spornih izjav na ugled ali pravice posameznih lovcev na tjulnje znatno manjši zaradi več dejavnikov. Predvsem kritike niso bile napad na vse člane posadke ali na katerega koli posameznega člana posadke (glej sodbo Thorgeir Thorgeirsson proti Islandiji z dne 25. junija, Serija A št. 239, str. 28, § 66).

68. V zvezi z drugo zadevo, namreč zanesljivostjo poročila g. Lindberga, je treba upoštevati dejstvo, da je poročilo sestavil g. Lindberg, ki je imel uradno pristojnost inšpektorja, ki ga je imenovalo Ministrstvo za ribištvo, da bi nadzoroval lov na tjulnje posadke ladje Hramoni v sezoni leta 1988 (glej 7. odstavek zgoraj). Po mnenju Sodišča je običajno, da se tisk upravičeno zanaša na vsebino uradnih poročil, ne da bi jih moral neodvisno preverjati, kadar sodeluje pri javnih razpravah o zadevah, pomembnih za javnost. V nasprotnem primeru bi bila ogrožena njegova pomembna vloga javnega »psa čuvaja« (glej, mutatis mutandis, zgoraj omenjeno sodbo Goodwin proti Veliki Britaniji, str. 500, § 39).

69. Sodišče ne pripisuje nobenega pomena kakršnim koli protislovjem, ki jih je poudarila Vlada, med poročilom in objavami g. Lindberga v časopisu Bladet Tromso eno leto prej, ko je imel g. Lindberg v zadevi popolnoma drug položaj, namreč poročal je kot neodvisen novinar in pisatelj.

70. Res je, da se je časopis že po odzivih na izjave g. Lindberga v aprilu 1988 zavedal, da je posadka oporekala njegovi pristojnosti in resničnosti izjav o »metodah surovega ubijanja« (glej 9. odstavek zgoraj). Časopis je lahko predvidel, da bodo poročilu g. Lindberga člani posadke oporekali. To dejstvo samo po sebi ne more biti odločilno za ugotavljanje, ali je bila dolžnost časopisa preveriti resničnost kritičnih navedb o dejstvih, ki jih je vsebovalo poročilo, preden je lahko izvrševal svojo pravico do svobodnega izražanja po 10. členu Konvencije.

71. Veliko bolj pomemben za to zadevo je bil odnos Ministrstva za ribištvo, ki je določilo g. Lindberga

za izvrševanje inšpekcije in poročanje o njej (glej 7. odstavek zgoraj). V zvezi s poročanjem dne 15. julija 1988 se je Bladet Tromso zavedal dejstva, da se je Ministrstvo odločilo, da poročila ne bo objavilo zaradi narave trditev – kazniva dejanja – ter zato, ker je bilo potrebno osebam, omenjenim v poročilu, dati možnost za pojasnila (glej 11. odstavek zgoraj). Ni bilo omenjeno, da je časopis z objavo ustreznih informacij kršil zakon o zaupnosti. Prav tako Ministrstvo ni, pred spornimi objavami dne 15. julija 1988, javno izrazilo dvoma o morebitni resničnosti kritik ali o pristojnosti g. Lindberga. Nasprotno, v poročilu Norveške tiskovne agencije z istega dne naj bi Ministrstvo izjavilo, da obstaja možnost, da je prišlo do nezakonitega lova na tjulnje (glej 25. odstavek zgoraj).

Dne 18. julija 1988 je Norveška tiskovna agencija poročala, da naj bi Ministrstvo izjavilo, da bodo strokovnjaki veterine preučili sporno poročilo g. Lindberga in da bo Ministrstvo objavilo informacije o rezultatu ter morebiti o okoliščinah imenovanja g. Lindberga za inšpektorja, ter tudi, da Ministrstvo ne bo dajalo nadaljnjih izjav, dokler ne bo zbralo več informacij (glej 26. odstavek zgoraj). Dne 19. julija je tiskovna agencija poročala, da je Ministrstvo na osnovi informacij, ki jih je podal sam g. Lindberg, verjelo, da so bile njegove izkušnje v zvezi z raziskavami veliko bolj obširne, kot so bile v resnici. Šele 20. julija, na dan zadnje sporne objave, je Ministrstvo izrazilo dvome o pristojnosti g. Lindberga in o kakovosti njegovega poročila (glej 20. odstavek zgoraj).

Po mnenju Sodišča odnos, ki ga je imelo Ministrstvo do 20. julija, ne more biti povod za sklep, da je časopis neupravičeno obravnaval informacije iz poročila kot zanesljive, vključno s štirimi izjavami, objavljenimi 20. julija o tem, da so posamezni, a neimenovani lovci na tjulnje ubili štiri grenlandske tjulnjice (glej 13. odstavek zgoraj). Dejstvo je, da je okrožno sodišče ugotovilo, da je bila ena od teh izjav (pod točko 1.5) dokazano resnična (glej 35. odstavek zgoraj).

72. Upošteva različne dejavnike, ki so omejili mogočo škodo na račun ugleda posameznih lovcev na tjulnje, in okoliščine, v katerih je bila zadeva predstavljena časopisu Bladet Tromso v spornem času, je Sodišče mnenja, da se je časopis upravičeno lahko zanesel na uradno poročilo g. Lindberga in ni bil dolžan sam raziskovati točnost dejstev iz poročila. Sodišče je mnenja, da ne gre dvomiti, da je časopis v tej zvezi ravnal v dobri veri.

73. Glede na dejstva pri tej zadevi Sodišče ne misli, da je bil nedvomen interes članov posadke glede obvarovanja njihovega ugleda zadosten, da bi lahko odtehtal pomemben javni interes zagotavljanja ažurne javne razprave o zadevi, ki je bila tako krajevnega kot tudi mednarodnega interesa. Skratka, razlogi, na katere se sklicuje tožena država, so ustrezni, a ne zadostni, da bi dokazali, da je bilo sporno vmešavanje »nujno v demokratični družbi«. Sodišče kljub meji presoje državnih oblasti misli, da omejevanje pravice do svobodnega izražanja pritožnikov ni bilo sprejemljivo sorazmerno s prizadevanjem Vlade za zakoniti cilj. Zatorej Sodišče ocenjuje, da je prišlo do kršitve 10. člena Konvencije.

II. O uporabi 41. člena Konvencije

74. Bladet Tromso A/S in g. Pal Stensaas sta zahtevala pravično zadoščenje po 41. členu Konvencije, ki določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

Premoženjska škoda

Kar se tiče premoženjske škode, sta pritožnika zahtevala odškodnino za ekonomsko škodo, ki sta jo utrpela zaradi sodbe okrožnega sodišča z dne 4. marca 1992, ki je sklenilo, da morata tožnikom plačati 187.000 norveških kron (NOK) zaradi povzročene škode in 136.342 NOK za kritje stroškov tožnikov na okrožnem sodišču.

76. Ker je Sodišče ugotovilo kršitev Konvencije, Vlada zgoraj navedeni zahtevi ni ugovarjala. Delegat Komisije ni podal izjave.

77. Sodišče se je zadovoljilo z dejstvom, da obstaja vzročna povezava med zatrjevano škodo in ugotovljeno kršitvijo Konvencije, in pritožnikom dodeljuje celotni zgoraj zahtevani znesek.

Stroški in izdatki

78. Pritožnika sta nadalje zahtevala povračilo za stroške in izdatke, ki znaša skupaj 652.229 NOK, po naslednjih postavkah:

1. 138.887 NOK za njune stroške in izdatke v postopku pred okrožnim sodiščem;
2. 29.560 NOK za njune stroške in izdatke za pritožbo na vrhovnem sodišču;
3. 150.000 NOK za delo (128 ur po 1000 NOK na uro in 20 ur po 1100 NOK na uro) g. Wollanda v postopku pred strasburškimi organi do dne 28. avgusta 1998;
4. 79.200 NOK za delo (60 ur po 100 funtov šterlingov (GBP) na uro) g. Boyla v prej omenjenem obdobju;
5. 23.840 NOK zaradi izdatkov med postopkom v Strasbourgu do 28. avgusta 1998;
6. 104.500 NOK za delo (95 ur po 1100 NOK na uro) g. Wollanda od 29. avgusta 1998 do in vključno z obravnavo Sodišča dne 27. januarja 1999;
7. 26.481 NOK za izdatke (potovanje, nastanitev in razno) g. Wollanda v zvezi z zgoraj omenjenim delom;
8. 68.330 NOK za delo (46 ur po 100 GBP na uro) g. Boyla in njegove izdatke (potovanje, nastanitev in razno) od 29. avgusta 1998 do in vključno z obravnavo Sodišča dne 27. januarja 1999;
9. 17.551 NOK za izdatke za potovanje in nastanitev v zvezi z udeležbo g. Y. Nielsena (trenutnega glavnega urednika časopisa Bladet Tromso) pri obravnavi;
10. 13.880 NOK za izdatke za potovanje in nastanitev v zvezi z udeležbo g. Stensaasa pri obravnavi.

79. Vlada je zgoraj navedeni zahtevi ugovarjala z navedbo, da so število ur in tarife pretirane. Delegat Komisije je tudi to odločitev prepustil Sodišču.

80. Sodišče bo v skladu s svojo sodno prakso ocenilo, ali so bili stroški in izdatki dejanski in potrebni za preprečitev ali popravo kršitve Konvencije, ter, ali je njihov znesek sprejemljiv (glej, na primer, sodbo Tolstoj Miloslavsky proti Veliki Britaniji z dne 13. julija 1995, Serija A št. 316 – B, str. 83, § 77). Sodišču se zdijo urne tarife v postopku v Strasbourgu sprejemljive, število ur pa se mu zdi pretirano visoko. Po oceni na pravični osnovi Sodišče dodeljuje pritožnikoma 80.000 NOK za delo g. Wollanda in 40.000 NOK za delo g. Boyla v postopku v Strasbourgu. Ostali stroški in izdatki pa morajo biti povrnjeni v celoti.

C. Obresti, ki so tekle med postopkom pred državnimi sodišči in organi Konvencije

81. Pritožnika sta zahtevala tudi 515.337 NOK obresti (18 % na leto do 1. januarja 1994 in nato 12 % na leto do 1. novembra 1998) na zahtevano vsoto v zvezi z premoženjsko škodo ter stroški in izdatki do 28. avgusta 1998.

82. Vlada je pripomnila, da je na osnovi zahteve pritožnikov težko preveriti točnost izračuna obresti, saj je ta izhajal iz Zakona o zamudnih obrestih iz leta 1976 (morarenteloven, Zakon z dne 17. decembra 1976, št. 100). Ta je vključeval sankcijski element in nedvomno prekoračil običajno obrestno mero v Norveški. Omenjeni zakon po mnenju Vlade ne more biti osnova za določanje odškodnine po 41. členu Konvencije.

83. Sodišče ugotavlja, da sta pritožnika morala utrpeti nekaj premoženjske škode tudi zaradi obdobja, ki je minilo od časa, ko je prišlo do raznih stroškov, pa do odločitve Sodišča (glej, na primer, sodbo Darby proti Švedski z dne 23. oktobra 1990, Serija A št. 187, str. 14, § 38, ter sodbo Observer and Guardian proti Veliki Britaniji z dne 26. novembra 1991, Serija A št. 216, str. 38, § 80 (d)). Sodišče se ne čuti vezano na domačo zakonodajo o računanju obresti in ne predlaga ugotavljanja natančne

merljivosti škode, za katero trdita pritožnika, da sta jo utrpela pri tej zadevi. Na pravični osnovi in glede na inflacijo v Norveški v ustreznem obdobju, Sodišče dodeljuje pritožnikoma 65.000 NOK v zvezi z njuno zahtevo.

D. Zamudne obresti, ki se določijo glede na dodeljeno odškodnino Sodišča

84. Po podatkih, ki jih ima Sodišče na voljo, je zakonita obrestna mera, veljavna v Norveški na dan izdaje te sodbe, 12 % na leto. Sodišče zato v skladu s svojo sodno prakso razglasi to mero za primerno glede na vsote, določene v tej sodbi.

ZARADI TEGA SODIŠČE

1. odloči s trinajstimi glasovi za in štirimi proti, da je prišlo do kršitve 10. člena Konvencije;
2. odloči soglasno, da mora tožena država pritožnikoma v treh mesecih izplačati:
 - a) za premoženjsko škodo 323.342 (tristotriindvajsettisoč tristodvainštirideset) norveških kron,
 - b) za stroške in izdatke 370.199 (tristosedemdesettisoč stodevetindevetdeset) norveških kron,
 - c) za **dodatne** obresti 65.000 (petinšestdesettisoč) norveških kron;
3. odloči soglasno, da se za te vsote plačajo navadne obresti po letni obrestni meri 12 % od poteka zgoraj omenjenega trimesečnega roka do plačila;
4. zavrne soglasno preostanek zahtevkov pritožnikov za pravično zadoščenje.

Sodba je sestavljena v angleškem in francoskem jeziku ter razglašena na javni obravnavi v zgradbi Human Rights Building v Strasbourgu dne 20. maja 1999.

Luzius Wildhaber
Predsednik

Maud de Boer-Buquicchio
Namestnica vodje sodne pisarne

V skladu s členom 45 § 2 Konvencije in členom 74 § 2 Poslovnika Sodišča, so tej sodbi priložena naslednja ločena mnenja:

a) skupno odklonilno ločeno mnenje ge. Palm, g. Fuhrmanna in g. Bake

b) odklonilno ločeno mnenje ge. Greve.

L. W.

M. B.

SKUPNO ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKOV PALMOVE, FUHRMANNA IN BAKE

Z mnenjem večine, da je pri zadevi prišlo do kršitve 10. člena Konvencije, se ne strinjamo.

Iz sestave 10. člena in iz sodne prakse Sodišča je jasno, da izvrševanje svobodnega izražanja »vključuje tudi dolžnosti in dogovornosti«, in, da je omejevanje svobode tiska lahko upravičeno, kadar je to nujno v demokratični družbi za zavarovanje ugleda drugih ljudi. Sodišče v svoji sodbi De Haes in Gijssels proti Belgiji z dne 24. februarja 1997 ugotovilo, da »čeprav (tisk) ne sme prekoračiti nekaterih meja, še posebej v zvezi z ugledom in pravicami drugih ljudi, je njegova dolžnost vseeno sporočanje – v skladu

s svojimi dolžnostmi in odgovornostmi – obvestil in idej o vseh zadevah javnega interesa ...» (Poročila o sodbah in sklepkih 1997-I, str. 233-34, § 37).

Pri tej zadevi je bilo v sodbi Sodišča premalo pozornosti posvečeno vidiku pravice do zavarovanja ugleda, in to je povod za dano nesoglasje. Sodišče je v dolgi vrsti zadev v zvezi s svobodo izražanja, ki so poudarile ne le pravico tiska do sporočanja obvestil, ampak tudi pravico javnosti, da jih sprejema, pozitivno zagovarjalo in branilo pomembno »vlogo psa čuvaja« tiska v demokratični družbi. Pri tem je Sodišče odigralo pomembno vlogo pri polaganju temeljev za načela, ki vladajo svobodnemu tisku v skupnosti znotraj Konvencije in zunaj nje. Sodišče pa je prvič soočeno z vprašanjem, kako uskladiti vlogo časopisa pri reportaži o zadevi, ki je nedvomno javnega interesa, s pravico do ugleda skupine prepoznavnih posameznikov v središču zgodbe. Po našem mnenju zaradi dejstva, da gre za zadevo velikega javnega interesa, časopisom ne smemo oprostiti neupoštevanja osnovne etike njihovega poklica ali neupoštevanje zakonov o obrekovanju. Kot je ugotovil Veliki Senat Sodišča v svoji sodbi Fressoz in Roire proti Franciji z dne 21. januarja 1999 (objavljena bo v uradnih poročilih Sodišča) – prva sodba novega Sodišča – 10. člen Konvencije »varuje pravice novinarjev do objave informacij o zadevah splošnega interesa, če ti delujejo v dobri veri in na osnovi točnih dejstev ter podajajo »zanesljive in natančne« informacije v skladu z novinarsko etiko.« (Poročila 1999 § 54).

Za naše stališče je pomembno tudi, da pri tej zadevi ni bilo situacije, kjer bi Vlada s predhodno omejitvijo zahtevala prepoved objave zgodbe, ki bi bila zanjo neugodna, kakor tudi ni šlo za pritožbo splošnega značaja, ki ne vključuje določenih posameznikov, kot v zadevi Thorgeir Thorgeirsson proti Islandiji (sodba z dne 25. junija 1992, serija A št. 239), vkljub prikritemu poskusu Sodišča, da bi dokazalo nasprotno. Postopek te zadeve je sprožila skupina prizadetih posameznikov kot del pretežno civilnega procesa. Seveda so, kot je Sodišče pogosto zaključilo – nedavno v sodbi Janowski proti Poljski z dne 21. januarja 1991 (ki bo objavljena v uradnih poročilih Sodišča, § 33) – meje dopustne kritike širše, kadar gre za politike ali javne osebe, kot pa v primeru zasebnikov. Vseeno pa ni dvoma o tem, da so lovci na tjujnje, vpleteni v to zadevo, zasebniki par excellence. Dejstvo, da so udeleženi v tako nepriljubljeni dejavnosti, kot je lov na tjujnje, ne spremeni njihovega statusa zasebnikov.

V tej zadevi je norveško okrožno sodišče po pazljivi presoji dokazov zaključilo, da so bili lovci na tjujnje z ladje Harmoni, katerih istovetnost je bila zlahka ugotovljiva iz spornih člankov, objavljenih v časopisu Bladet Tromso, obrekovani. Sodišče je opravilo obravnavo, ki je trajala tri dni, in v kateri je zaslišalo ustrezne priče. Nato je podalo dobro utemeljeno sodbo, sklicujoč se na norveški zakon o obrekovanju pri obravnavanju dejstev zadeve (glej 35. odstavek sodbe). Ugotovitev o obrekovanju je bil sprejet na osnovi trditve, da so člani posadke ubijali tjujnje prepovedane vrste, kar je v tistem času pomenilo kaznivo dejanje, da so lovci napadli g. Lindberga, ter, da so enega tjujnja odrli pri živem telesu (ibid.). Treba je upoštevati tudi dejstvo, da je bil g. Lindberg pred tem postopkom že obsojen zaradi obrekovanja v zvezi s temi trditvami v postopku, ki so ga sprožili člani posadke, in sicer ga je obsodilo mestno sodišče v Sarpsborgu. Švedsko vrhovno sodišče pa je v postopku, ki ga je sprožil g. Lindberg, ker je nasprotoval izvršitvi sodbe v tujini, 16. decembra 1998 odločilo, da norveška sodba ni kršila 10. člena Konvencije (glej 33. odstavek sodbe). Preiskovalna komisija, ustanovljena za preiskavo spornega vprašanja (glej 31. odstavek), je obtožbe prav tako razglasila za neosnovane.

Po našem mnenju ugotovitve okrožnega sodišča ne morejo biti zmotne. Evropsko Sodišče je v številnih primerih odločilo, da je v načelu naloga domačih sodišč, da tolmačijo in uporabijo domačo zakonodajo, vloga Evropskega Sodišča pa je omejena na presojo, ali so bile odločitve državnih oblasti samovoljne, ali so upoštevali standarde v skladu z načeli, določenimi v 10. členu, ter, ali je bila njihova odločitev osnovana na sprejemljivi oceni ustreznih dejstev (glej, na primer, sodbo Jersild proti Danski z dne 23. septembra 1994, Serija A št. 298, str. 24, § 31). Pri tej zadevi nikakor ne moremo reči, da odločitev okrožnega sodišča ni ustrezala tej presoji, da je bila samovoljna ali celo neupravičena, ali pa, da podani razlogi niso bili »zadostni«, da bi ustrezali členu 10 § 2 Konvencije. Stranki nista ugovarjali dejstvu, da je članek vključeval razpoznavne člane posadke in da je vključil celo nekaj tistih, ki se odprave niso udeležili. Ugotovitve okrožnega sodišča so tudi podprli zaključki neodvisne preiskovalne komisije, ki je pred postopkom izvedla obširno preiskavo trditve ter ugotovila, da so te neosnovane. Enako je ugotovilo tudi mestno sodišče v Sarpsborgu v postopku proti g. Lindbergu (glej odstavke 31-33 sodbe). Torej je treba sprejeti dejstvo, da so bili lovci na tjujnje v člankih, ki jih je objavil časopis Bladet Tromso, obrekovani. Ne strinjamo se z mnenjem Sodišča, da je imelo obrekovanje manjšo težo, ker v člankih niso bili imenovani posamezni člani posadke (glej 67. odstavek sodbe). Nasprotno, teža

pripomb je bila večja prav zato, ker so vključevale celotno posadko ladje Harmoni, brez izjeme in ne glede na to, ali so bili vsi člani v ustreznem času dejansko na ladji.

Prav tako ne moremo kritizirati norveškega zakona o obrekovanju ali odločitve okrožnega sodišča s stališča svobode tiska, češ, da sta pretirano štivila ugled zasebnikov, ali, da nista pripisovala zadostnega pomena javnemu interesu. Razglasitev spornih obtožb za neveljavne pomeni le, da pritožnik ni mogel dokazati resničnosti svojih trditvev, in ne nosi nikakršne kazenske stigmatike ali kazni, kot bi mogoče lahko sklepali po izrazu. Zahteva, da se dokaže resničnost trditvev, kot obramba pri obrekovanju, je osnovna značilnost postopkov zaradi obrekovanja v večini pravnih sistemov in je kot take ne moremo kritizirati. V eni zadevi je Sodišče ugotovilo, da je zato, ker obtožencu ni bila na razpolago obramba *exceptio veritatis*, prišlo do kršitve 10. člena Konvencije (glej sodbo Castells proti Španiji z dne 23. aprila 1992, Serija A št 236, str. 22-24, § 40-50).

Nadalje, po norveških zakonih mora biti obrekovanje tudi nezakonito. Tak razvoj v norveški sodni praksi – opisan v sodbi okrožnega sodišča kot »bistvo 100. člena norveške ustave in ... bistveno v demokratični družbi« (glej 35. odstavek sodbe) – daje sodišču možnost pretehtati posamezne interese in ugotoviti, da v določeni zadevi javni interesi v publikacijah prevladajo nad zasebnimi. Norveška zakonodaja se je torej razvila tako, da je upoštevala načela sodne prakse Strasbourga. Res je okrožno sodišče v dani zadevi zavzelo tak pristop, a je razsodilo v škodo pritožnikov, v glavnem zaradi stališča, da je časopis usmeril svojo pozornost na senzacionalistične naslove, da »ni bilo namenjeno dovolj pozornosti zavarovanju drugih oseb pri tem razkritju« in da se je časopis dobro zavedal dejstva, da poročila niso hoteli objaviti ravno zaradi obtožb o kaznivih ravnanjih. Nobeni od teh točk ne moremo resno oporekati. Sodba, izrečena časopisu *Aftenposten*, kaže na to, da je preizkus »nezakonitosti« pomembno jamstvo svobode tiska po norveški zakonodaji, saj je ravno na njegovi osnovi sodišče odločilo v prid obtoženega časopisa, ko je primerjalo uravnovešeno poročanje časopisa *Aftenposten* s poročanjem časopisa *Bladet Tromsø* v tej zadevi.

Ali lahko glede na te okoliščine Evropsko Sodišče reče, da je bila ugotovitev okrožnega sodišča o tej zadevi napačna? Tudi, če bi Sodišče v Strasbourgu s svojo sodbo nadomestilo sodbo domačega sodišča, na osnovi česa bi lahko dvomili v to tehtanje interesov? Spominjamo se, da je Sodišče nekoč izjavilo, da morajo predvsem državne oblasti določiti obseg, do katerega se mora interes posameznika za popolno zaščito svojega ugleda prilagajati interesom skupnosti (kar zadeva preiskave zadev velikih javnih podjetij) – a fortiori, kadar gre za ugled zasebnikov (glej *Fayed proti Veliki Britaniji* z dne 21. septembra 1994, Serija A št. 294-B, str. 55, § 81). Ali ni, v zadevah, kot je ta, prav to bistvo meje presoje?

Osnovni problem mišljenja Sodišča vključuje v bistvu nov preizkus, po katerem se časopisu lahko oprostijo, da ni preverilo dejstev zgodbe, in sicer glede na: 1. naravo in stopnjo obrekovanja, in 2. ali je bilo v danih okoliščinah upravičeno, da se je časopis zanašal na podrobnosti iz poročila g. Lindberga (glej odstavke 66-73 sodbe). Pri obeh točkah je mišljenje Sodišča po našem mnenju pomanjkljivo.

Večina se je zelo trudila, da bi zmanjšala obseg obrekovanja pri tej zadevi, a je občasno menila, da »so bile nekatere obtožbe relativno resne« (glej 67. odstavek). Vseeno je prišla do precej nejasnega zaključka, da »kritike niso bile napad na vse člane posadke ali na katerega koli posameznega člana posadke«. Očitno je, da dejstva ne podpirajo te izjave, ki želi napeljati na misel, da pritožba zaradi obrekovanja ni imela nikakršne resne podlage. Vprašati moramo, ali je sploh primerno, da Sodišče skuša ponovno ugotoviti obseg škode, ki so jo povzročile obrekljive pripombe, in s tem v bistvu ponovno soditi o tem vprašanju. Ali je res Sodišče mnenja, da je najbolje, da o teh zadevah odločajo domača sodišča, ki so slišala pričevanja iz prve roke in pazljivo ocenila dokaze v skladu s standardi, ki ustrezajo določilom 10. člena? Tak pristop večine kaže na glavno napako, ki se vleče skozi sodbo, in sicer, da Sodišče ne pripisuje zadostne teže ugledu lovcev na tujnje. Prizadevanje, da bi uravnovesili javne in zasebne interese, je torej že od začetka pomanjkljivo.

Utemeljevanje Sodišča je prav tako neprepričljivo pri obravnavanju vprašanja »upravičenosti« zanašanja časopisa na poročilo g. Lindberga. Kako naj bo to »upravičeno«, če se je časopis povsem zavedal, da je Ministrstvo odredilo prepoved takojšnje objave poročila, ker je vsebovalo morebitne obrekljive pripombe na račun zasebnikov? Zadeva torej začasno ni bila stvar javne domene, in to upravičeno. Vprašanje, ali je Ministrstvo verjelo trditvam g. Lindberga (glej 71. odstavek sodbe), preprosto ni pomembno v tej točki. Sodišče je s svojimi ugotovitvami pri tem vprašanju tudi prezrlo

dvome okrožnega sodišča o tem, ali je novinar časopisa (g. Raste) ravnal v dobri veri. Kako lahko imamo torej zanašanje na podrobnosti iz poročila g. Lindberga za upravičeno, ko pa je domače sodišče v bistvu ugotovilo, da se je časopis ne le prepustil senzacionalizmu, temveč bi se tudi moral zavedati, da so bile nekatere podrobnosti popolnoma napačne?

Če bi v tej zadevi šlo za objavo uradnega poročila, ki so ga objavile pristojne oblasti, dopuščamo dejstvo, da bi ga časopis načeloma po 10. členu Konvencije lahko objavil, ne da bi moral nadalje raziskovati o točnosti ali natančnosti podrobnosti poročila, četudi bi bilo to škodljivo za ugled zasebnikov. V takih okoliščinah bi lahko od časopisa pričakovali le, da bi preveril, ali objavljeno besedilo odgovarja uradnemu objavljenemu besedilu.

A pri tej zadevi ne gre za uradno javno poročilo. Nasprotno, Ministrstvo ni želelo takoj objaviti poročila prav zato, ker je to vsebovalo trditve o kaznivih ravnanjih članov posadke in je bilo torej edino pošteno in primerno, da ti dobijo možnost, da se branijo, ter, da se informacije preveri (glej 11. odstavek sodbe). Posledična vrsta postopkov zaradi obrekovanja in poročilo preiskovalne komisije sta potrdila tak previden pristop.

Nadalje je jasno, da je časopis vedel za odločitev Ministrstva, a se je vseeno odločil, da bo poročilo objavil (glej 35. odstavek sodbe). Prav tako je bilo znano, da je g. Lindberg prej delal kot neodvisen novinar in poročal o lovu na tjujnje, saj je časopis objavil več njegovih člankov, ter, da ni bil tradicionalno usposobljen kot inšpektor Ministrstva.

Po našem mnenju in sodeč po danih okoliščinah, je časopis vedel, da je z objavo člankov, ne da bi na kakršen koli način preveril verodostojnost navedenih trditev, tvegala kršitev zakona. Ukrepanje članov posadke zatorej ni bilo presenetljivo, saj je časopis moral vedeti, da bi moral biti previden pri objavljanju obtožb, ki navajajo, da so zasebniki storili kazniva dejanja ali drugo vrsto deliktov. Dejstvo, da je poročilo sestavila oseba, ki jo je uradno določilo Ministrstvo, ali dejstvo, da je šlo za potencialno javno poročilo, ne govori v prid pritožnikom nič bolj, kot v primeru objave tajnega gradiva, škodljivega za državni interes ter pridobljenega na enak način. Ključno dejstvo je, da vsebina poročila ni bila v javni domeni ali dostopna javnosti (glej 11. odstavek sodbe), in ne (kot je mnenje večine), ali je pritožnik kršil zakon o zaupnosti. Časopis Bladet Tromso to ve in pozna tudi razloge za to.

Prav tako nas ni prepričal argument, da časopis ni mogel resnično preveriti trditev ter da se je upravičeno zanesel na podrobnosti iz poročila, ker naj bi to govorilo o stvareh – na primer, uboj grenlandskih tjujnjev med odpravo ladje Harmoni -, ki naj bi bile po naravi nepreverljive. Mimogrede bi navedli, da se od časopisov navadno pričakuje, da preverijo polemične zgodbe, preden hitijo z objavo le-teh. A kaj bi lahko pričakovali od časopisa Bladet Tromso, da bi storil? Dopuščamo dejstvo, v skladu s prejšnjimi odločitvami Sodišča (glej, na primer, sodbo Fayed proti Veliki Britaniji z dne 21. septembra 1994, Serija A št. 294-B, § 81, str. 55), da bi bilo nespametno od časopisa pričakovati, da bo objavo začasno ustavil, dokler ne bo izvedel resne preiskave zadeve. Prav tako mu ni treba dokazati, da je zgodba resnična, preden jo objavi. Zgodba je bila očitno preveč pomembna, da bi jo žrtvovali zaradi dolgotrajnih preiskovalnih postopkov. Toda, kot je ugotovilo okrožno sodišče, časopis ni storil prav nič, da bi preveril zgodbo, čeprav je eden od njegovih novinarjev moral iz lastnih izkušenj vedeti, da so bile trditve glede odiranja živih tjujnjev »komaj verjetna zgodba« (glej 35. odstavek sodbe). Z drugimi besedami, časopis je objavil zgodbo in pri tem mu je bilo vseeno, ali so bile trditve resnične ali lažne, ker se je popolnoma zanesel na »uradno« naravo poročila in njegove objave. Lahko bi vsaj prosili člane posadke, da podajo svojo verzijo dogodkov in svoj odziv na različne obtožbe s strani g. Lindberga, ter jim s tem dali možnost odgovora na obtožbe v istem času, ko so bili objavljeni tudi sporni članki. Navsezadnje so bili tudi oni priče dogodkom na krovu ladje Harmoni in neposredno vpleteni v obtožbe. Če ne drugega, bi časopis tako odkril, da se mogoče obtožbe nekaterih članov niso tikale, ker so ti ostali na kopnem. Dejstvo, da je časopis objavil članek z odzivi članov posadke šele po objavi celotnega poročila (glej odstavke 12-15), ko je bil njihov ugled že oškodovan, tukaj ne zadostuje.

Časopis Bladet Tromso je z objavo poročila g. Lindberga tvegala. Imeli so pravo priložnost za poročanje o tej pomembni zgodbi tako, da bi trditve g. Lindberga objavili na splošen način, ne da bi vpletli posadko ladje Harmoni. Druge publikacije, na primer Aftenposten, so o zgodbi primerno poročale, a na način, ki je bil bolj spoštljiv do ugleda lovcev na tjujnje (glej 37. odstavek). Seveda bi v taki majhni ribiški skupnosti nekdo lahko tudi iz splošnega poročila razbral identiteto članov posadke. A to ne opraviči dejstva, da si časopis ni niti prizadeval, da bi poskusil zavarovati ugled lovcev na tjujnje. Nadalje tudi ne smemo pozabiti, da je časopis imel 9000 rednih bralcev. Če je bilo torej spregledano

dejstvo, da je bila edina skrb časopisa podati natančne podrobnosti poročila g. Lindberga, je ugled lovcev zakonito zavarovan z zakonom o obrekovanju in časopis, ki je prevzel nase tveganje, se ne more pritoževati zaradi neizogibnih posledic.

Sklep te sodbe, da časopisu ni bilo treba preveriti osnovnih informacij o dejstvih zaradi teže obrekovanja in domnevno »uradne« narave poročila g. Lindberga, kaže na izjemno nizek prag v zvezi z varovanjem pravice do ugleda drugih ljudi, kadar gre za pomemben javni interes in niso vpletene javne osebe. Tako povzdigovanje javnega interesa pri svobodi tiska na račun zasebnikov, v tej zadevi v zvezi z lovom na tjulnje, posveča premajhno pozornost domačim zakonom o obrekovanju in sodbam domačih sodišč, ki to svobodo skrbno upoštevajo. Iz odločitve okrožnega sodišča je več kot jasno, da je bila dejanska osnova zgodbe netočna, ter, da časopis ni dovolj spoštoval novinarske etike. Pri takih okoliščinah bi morala biti odločitev našega Sodišča glede teh točk enaka.

Ta sodba se torej znatno razlikuje od zgoraj omenjenega previdnega besedila v sodbi Sodišča Fressoz in Roire, kjer je obrazloženo področje novinarjeve svobode razkrivanja informacij o zadevah splošnega interesa. S takim ravnanjem sodba daje napačen znak evropskemu tisku. Malo zgodb je lahko tako pomembnih v demokratični družbi ali si tako zelo zaslužijo zaščito 10. člena Konvencije, da bi zato lahko osnovno novinarsko etiko – ki med drugim zahteva, da novinarji preverijo svoja dejstva, preden objavijo zgodbo v okoliščinah, kakršne so v dani zadevi – žrtvovali za komercialni učinek trenutne ekskluzivne novice.

Nismo prepričani, da bo stališče Sodišča v tej zadevi, kjer je bil časopis-pritožnik oproščen te osnovne zahteve, pripomoglo k načelu svobode tiska, saj spodkopava spoštovanje etičnih načel, ki se jih javna občila prostovoljno držijo. 10. člen lahko varuje pravico tiska do pretiravanja in provokacij, ne varuje pa teptanja ugleda zasebnikov.

ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNICE GREVE

Tako, kot moji kolegi v manjšini – sodniki Palm, Fuhrmann in Baka -, tudi jaz nisem mnenja, da je bila v tej zadevi podana kršitev 10. člena Konvencije. V osnovi se tudi strinjam z njihovimi zaključki. Nadalje pa so po mojem mnenju posebno pomembni naslednji premisleki.

Mislím, da gre pri tej zadevi za navaden primer obrekovanja, ki obravnava omejitve obtožb o kaznivih dejanjih, objavljenih v tisku, proti zasebnikom. Nadvse pomembno je, da na ocenjevanje nujnosti vmešavanja v demokratični družbi ne vpliva občutljiva narava lova na tjulnje.

Strinjam se z večino, da načina poročanja časopisa Bladet Tromso ne gre obravnavati le v zvezi s spornimi članki z dne 15. in 20. julija 1988, ampak v širšem kontekstu poročanja časopisa o zadevi lova na tjulnje. Bladet Tromso je skupno med 11. aprilom 1988 – ko je časopis prvič pisal o zadevi – in 19. in 20. julijem 1988, ko je objavil poročilo g. Lindberga, objavil šestindvajset člankov o polemiki.

Po mojem mnenju večina ne pripisuje zadostnega pomena dejstvu, da imajo po členu 6 § 2 Konvencije lovci na tjulnje pravico veljati za nedolžne glede kateregakoli kaznivega dejanja, dokler ni dokazana njihova krivda. Popolnoma se strinjam s stališčem večine, da je imel časopis Bladet Tromso vlogo »javnega psa čuvaja« pri širjenju informacij iz poročila g. Lindberga o očitanih nepravilnostih in kaznivih dejanjih, ki naj bi jih člani posadke zagrešili med lovom na tjulnje, ki je zelo sporna dejavnost. Kakorkoli, omejitve svobode izražanja časopisa zaradi spornih izjav so se nanašale le na trditve o kaznivih dejanjih, ki naj bi jih storili prepoznalni posamezniki, te trditve pa so se izkazale za neresnične. Običajno bi v taki situaciji časopis objavil demanti, ki bi bil tudi v prid bralcem, ki imajo pravico sprejemati pravilne in popolne informacije, kadar je le mogoče. Ker časopis Bladet Tromso demantija ni objavil, je treba priznati, da so lovci na tjulnje upravičeno čutili zakonito potrebo, da se zatečejo k postopku zaradi obrekovanja, da bi zavarovali svoj ugled in pravice.

Čeprav težko oporekamo dejstvu, da je indentifikacija vpletenih oseb odgovarjala kakršnemu koli javnemu interesu, bi lahko časopis Bladet Tromso zaščitil ugled lovcev na tjulnje enostavno tako, da sploh ne bi omenjal ladje Harmoni. Če bi informacijo, na osnovi katere so bralci lahko ugotovili istovetnost domnevnih storilcev kaznivih dejanj, umaknili iz ustreznih člankov, po mojem mnenju to ne bi vplivalo na izvrševanje svobode izražanja časopisa. Obvezati časopis k takih ukrepom v danih okoliščinah po mojem mnenju ne predstavlja ukrepa, ki bi lahko odvrnil udeležbo tiska v razpravah o

zadevah legitimnega javnega interesa. V tem primeru je očitno, da ni bila predstavljena nobena téma, pri kateri bi bilo potrebno identificirati domnevne storilce kaznivih dejanj.

Po drugi strani se zdi, da večina močno poudarja uradno naravo poročila g. Lindberga s sklepom, da se je časopis lahko zanesel na ta vir, ne da bi kakorkoli preveril resničnost spornih obtožb. Po mojem mnenju s takim ravnanjem večina ne upošteva dovolj posebnega odnosa med g. Lindbergom in časopisom Bladet Tromso.

Kot neodvisni novinar je g. Lindberg poročal o lovski odpravi ladje Harmoni za časopis Bladet Tromso že leta 1987. Bladet Tromso je torej poznal njegove prejšnje izkušnje, ko se je povezal z njim v aprilu 1988, ko se je ladja vrnila v pristanišče v Tromsu. Po mojem mnenju ni sprejemljivo, da uradno imenovan inšpektor dopusti, da javna občila stopijo v stik z njim na njegovem službenem mestu, ga fotografirajo, nato pa jim preda iz prve roke poročilo o svojih inšpekcijskih ugotovitvah – skupaj z obtožbami o kaznivih dejanjih proti zasebnikom -, ne da bi najprej sploh poročal svojim nadrejenim, Ministrstvu za Ribištvo. Tako pomanjkanje strokovnosti lahko primerjamo – na primer – s policistom, ki o kaznivih dejanjih poroča neposredno javnim občilom, da jih lahko najprej sodi tisk. V tej zvezi je pomembno dejstvo, da je bil g. Lindberg na razpolago časopisu Bladet Tromso takoj po svoji vrnitvi z odprave, medtem ko so minili skoraj trije meseci, preden je sestavil svoje prvo poročilo Ministrstvu, ki ga je imenovalo za inšpektorja.

Glede na zgoraj navedena dejstva se je časopis Bladet Tromso v ustreznem času moral zavedati ne le očitnega pomanjkanja strokovnosti g. Lindberga, temveč tudi konflikta interesov med njegovim uradnim položajem in njegovim odnosom s časopisom. Bladet Tromso je izrabil oboje.

Za časopis Bladet Tromso je objava poročila g. Lindberga predstavljala le eno od faz sodelovanja časopisa z g. Lindbergom. Namen objave poročila ni bil ta, da časopis prvi objavi zgodbo. To je namreč že storil v prvi seriji šestindvajsetih člankov, ki jih je Bladet Tromso objavil o zadevi. Poročilo so prej uporabili kot končni in uradni imprimatur bolj obširne reportaže časopisa Bladet Tromso o spornem lovu na tjulnje, pri kateri je bil g. Lindberg ves čas njihov glavni poročevalec. V danih okoliščinah se mi ne zdi, da bi se lahko časopis – v dobri veri – skliceval na argument, da je bilo poročilo g. Lindberga uradni dokument, na katerega se je časopis lahko upravičeno zanesel brez nadaljnje raziskave.